GERÇEĞE DOĞRU

zafer

BİLİM-ARAŞTIRMA • KÜLTÜR-SANAT DERGİSİ

ŞUBAT 2022

FİYAT: 17 TL

İNSANI BİTİREN, ERİTEN VE YOK EDEN DUYGU HANGİSİ?

KEŞFEDİLMEYİ BEKLEYEN İSLAMİ BİR UYGULAMA

KUR'AN, KARA DELİKLERİ NASIL TARİF EDİYOR?

HAYAT BOYU KOPMAYAN BAĞ: MİKROKİMERİZM

AĞAÇLAR BİRBİRLERİYLE NASIL KONUŞUYOR?

SANATIN DOĞUŞU TEORİLERİ VE YARATILIŞ

Sizlerle

Şubat 2022

Merhaba değerli dostlarımız,

Şubat ayı ile birlikte bereketli manevi mevsim olan üç aylara da kavuşmuş olduk. Bu ayların bereketinden istifademiz bol olsun inşaallah... Zaman geçiyor, ömür sermayesi tükeniyor. Bir an olsun, başımızı ellerimizin arasına alıp kendimizi düşünmeye fırsat vermeyen gündem fırtınalarından korunmamız lazım. Elbette kâinatta boşluk kalmaz, herkes amacının gereğini yapacak ve boşlukları doldurmaya çalışacak. Biz boşluk bırakırsak, o boşluğu doldurmaya koşan olacaktır.

Ayette hayata alış-veriş çerçevesinde bir anlam veriyor Rabbimiz ve "Allah müminlerden, mallarını ve canlarını, kendilerine (verilecek) cennet karşılığında satın almıştır." buyuruyor. Ayetin devamında müminlerin kalplerini ümitle dolduran şu ifadeler geliyor: "Bu, Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da, Allah üzerine hak bir vaaddir. Allah'tan daha çok sözünü yerine getiren kim vardır! O halde Onunla yapmış olduğunuz bu alış verişinizden dolayı sevinin. İşte bu, (gerçekten) büyük kazançtır."

Bediüzzaman Hazretleri ahirete ait en küçük bir meselenin, dünyaya ait en büyük meseleden daha büyük olduğunu yazar. Ve yukarıdaki ayeti tefsir eden "Altıncı Söz" isimli çok güzel bir risalesi vardır.

En değerli sermayemiz olan hayatımızı alan, fakat karşılığında hiçbir şey kazandırmayan bir ticaret, bizi iflasa, ebedi helâkete çekiyor. Üstelik en büyük "insan hakkı" olan "İnsanın Rabbini bilmesi, Allah'ı tanıması hakkı" elinden alınıyor. İnsanlara ebedi Cenneti kaybettiren eğitim sisteminden, öğretmeninden, yazarından, dizisinden, sanatkârından, oyuncusuna, sosyal medyasına kadar herkes bu helâkete belki bilmeden destek oluyor.

İşte bu yüzden, Allah'ın, "her peygamberi kendi toplumunun diliyle gönderdiği"nden ders alarak, dinimizin hakikatlerini bu zamanın diliyle, dilleriyle anlatmalıyız. Bu sebeple, insanlarımızı sanatın her dalında yetiştirmeliyiz. Hem de dünya çapında sanatkârlar yetiştirmeliyiz. Yoksa bir karikatürist çıkar, çizgisiyle hakaret eder, ama onun karşılığında milyarların öfkesi, eleştirisi sönüp gider, o sefil hakaret daha kalıcı olur. Bu bir dildir; sanatın önemini daha ne ile anlayacağız.

Kendimizi, dinimizi, zamanın problemlerine çözümlerimizi anlatabilmemiz, farkımızı ortaya koyabilmemiz, sesimizin duyulması, en önemlisi de gençlerimize ulaşabilmemiz için bu zamanın en önemli dili olan sanata, sanatkâr insanları yetiştirmeye, büyük düşünmeye ihtiyacımız var.

Bunun ilk adımı olarak, Müslüman kardeşlerimizi çekiştirmeyi bırakmak, kim hayırlı bir iş yapıyorsa ona destek olmak veya en azından dua etmekle başlamalıyız. Çünkü bunlar da Müslüman toplum olarak sorumluluğumuz, birileri yapmazsa hepimiz sorumlu tutulacağız.

Evet üç ayların manevi iklimine, kendimize, Müslümanların aleyhinde dedikodu yapmama, hayırlı bir şeyler yapanlara da mümkün olduğunca destek olma sözü vererek başlayalım. Bu seneki üç aylardan kazancımız bu olsun. İnanın bu çok büyük bir kazanç olur.

...

Her sayımız gibi Şubat sayımızda da bu ölçüyü hayata geçirmeye çalıştık. Emeği ve katkısı olan herkese, destek olan tüm abonelerimize teşekkür ediyoruz. Üç aylarınızı tebrik ediyor, dualarınızı bekliyoruz.

...

Gayret, çalışmak, sefer bizim; zafer Allah'ın.

— Editör

zafer
Ulusal Süreli Yayın
Şubat, 2022
Fiyatı: 17 TL (KDV dahil)
İmtiyaz Sahibi:
Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği
İktisadi İşletmesi
Şirket Adına Yetkili: Cavit Çağlar
Genel Yayın Yönetmeni: Prof. Dr. Sefa Saygılı
Yazı İşleri Müdürü ve Editör: Suat Ünsal
Kapak Grafik-Tasarım: Mücahit Taşkın
Abone Servisi: Betül Büken - Sibel Aydın - M. Çağla Karaca
abone@zaferdergisi.com
Gerçeğe Doğru Zafer Dergisi
Adres: Orta mah. Pazar geçidi sk. No: 20 Adapazarı, Sakarya
Abone Merkezi ve İletişim Adresleri
Orta mah. Pazar geçidi sk. No: 20 Adapazarı, Sakarya
www.zaferdergisi.com / zaferabone@gmail.com
İRTİBAT TELEFONLARI: 0 549 505 60 01 - 02 - 03
Nasıl Abone Olabilirsiniz?
Dergimize abone olmak ve yenilemek için telefonla arayabilirsiniz.
zaferabone@gmail.com adresine
isim, adres, telf. ve e-mail bilgilerinizi yollayabilirsiniz.
Abone Ücretleri
Yurt İçi abone ücreti (12 sayı, 1 yıllık): **200 TL** /KDV dahil
Yurt Dışı abone ücreti (12 sayı, 1 yıllık): Avrupa **45 EURO**
ABD: **55 USD** - Avustralya: **65 AUD**
Abone Ücretini Nasıl Ödeyebilirsiniz?
1- Kredi kartı numaranızı bize bildirerek ya da internet sitemizden ödeme yapabilirsiniz.
2- Bir PTT şubesine giderek POSTA ÇEKİ hesabımıza yatırabilirsiniz. (Lütfen posta çeki üzerine isminizi yazmayı unutmayınız.)
POSTA ÇEKİ HESAP NO: 170 880 68
Alıcı adı: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi
3- Ayrıca aşağıdaki BANKA HESAP nolarına abone ücretinizi ödeyebilirsiniz.
Banka Hesap numaraları
Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi
TL HESAP NUMARALARI
(Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi)
-Kuveyt Türk Katılım Bankası İBAN: **TR18 0020 5000 0957 7519 4000 01**
-Türkiye Finans Katılım Bankası İBAN: **TR59 0020 6001 0903 7795 3900 01**
EURO ve USD HESAP NUMARALARI
(Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi)
-Kuveyt Türk Katılım Bankası
EUR: TR07 0020 5000 0957 7519 4001 02 BIC/Swift Code: KTEFTRIS
USD: TR34 0020 5000 0957 7519 4001 01 BIC/Swift Code: KTEFTRIS
Baskı-Cilt: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş. Cihangir Mahallesi Güvercin Caddesi No:3/1 Baha İş Merkezi, A Blok Kat:2 34310 Haramidere/İstanbul
www.mega.com.tr Tel: 0 212 412 17 00 Sertifika No: 44452

içindekiler

SATIR / ARASI

İnsanlar sevilmek için yaratıldılar.
Eşyalar ise kullanılmak için.
Dünyadaki kaosun nedeni;
eşyaların sevilmeleri ve insanların
kullanılmasıdır.
— Cemil Meriç

İsmail Kılıçarslan,
dünya sürgününün çerçevesinden
sızan acıyı haber veriyor.
Dolmayan bir şeyler var burada.
Olmayan bir şeyler... Acaba
nedir?:
“Ne yapsak dolmuyor değil mi
O büyük boşluk hissi?”

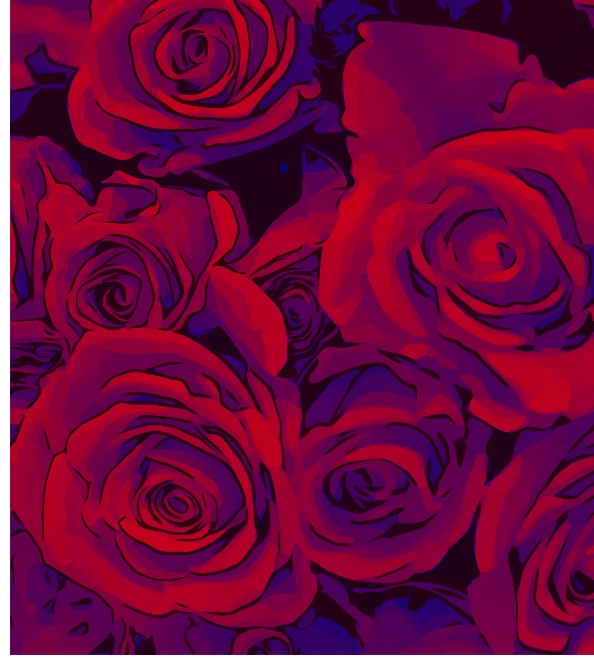
Ateş, su ile,
Zehir, panzehir ile,
Hüzün, sabır ile,
Aşk, ayrılık ile
etkisini yitirir.
— Beydeba (Kelile ve Dimne)

Yerde tek adım atmak,
bir yol yapmadığı gibi tek düşünce de
zihinde yol yapmaz.
Derin bir fiziksel yol yapmak için tekrar
tekrar yürürüz.
Derin bir zihinsel yol içinse hayatlarımıza
egemen olan düşünceleri tekrar tekrar
düşünmeliyiz.
—H.D. Thoreau

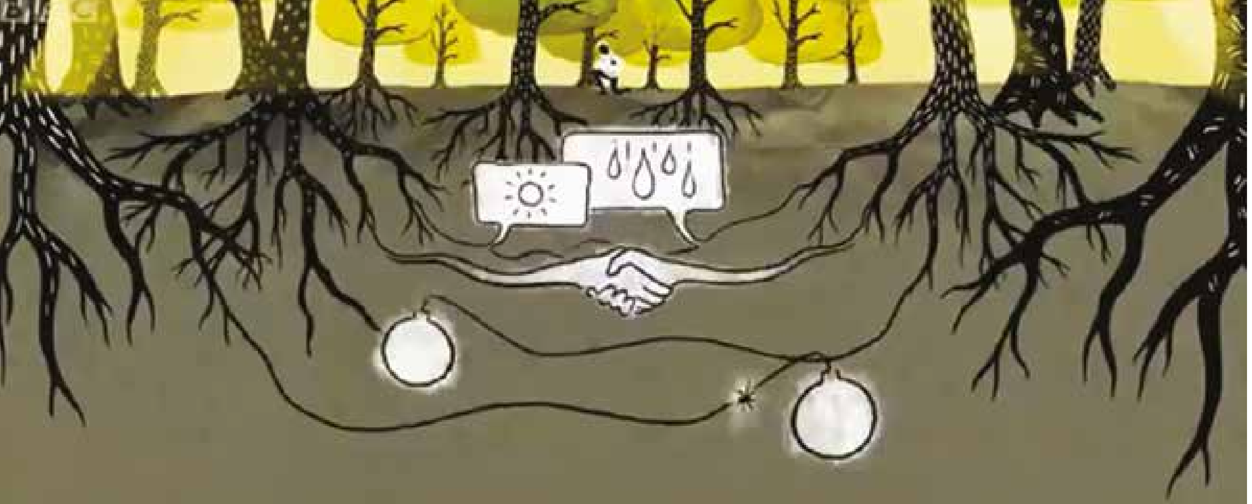
Edebiyat ve gösteri sanatlarında
açıkça görüldüğü gibi, toplum
olarak hemen her alanda
senaryo yazma yeteneğimizi
geliştirmeliyiz.
- Senaryo yazamayan geleceği
öngöremez.
- Geleceği öngöremeyen strateji
geliştiremez.
- Strateji geliştiremeyen
sorunlarını çözemez.
— Prof. Dr. Ulvi Saran

Hatalarını telafi etmeye çalışan
birine geçmişteki hatalarını
hatırlatmayın.
Bu, düştüğü yerden kalkmaya
çalışan birini tekmelemekten
farksızdır.
— C. Bukowski

Normal zamanlarda herkes birbirine
iyi görünür. İnsanın ne olduğu ve
insanlıktaki payı üç yerde belli
olur. Ya ona acil bir ihtiyacın olur;
ya onunla uzun yolculuğa çıkarsın;
ya da ortaklaşa bir iş yaparsın.
İnsanların mihenk taşı menfaattir.
Çıkarı, menfaati karşısında
sarsılmıyor, dürüst davranıyorsa,
güvenilir, iyi insandır. Sarsılıyorsa,
hep çıkarını düşünüyorsa, onun
sadece görünüşü insandır.
— A. Muhtar Büyükçınar (Hayatım
İbret Aynası)

Öyle bir güzele gönül ver ki,
güzelliği ebedi, sevgin daimi olsun.
Sonu pişmanlık, neticesi
mahrumiyet olmasın.
— Saadeddin Kaşgari

Ağaçlar Birbirleriyle Nasıl Konuşuyor?

PROF. DR. FATİH SATIL

Ağaçlar birbirlerinden bağımsız gibi görünseler de altlarındaki toprak aksini söylüyor. Şimdi düşünün, derin bir ormanda sessizce geziniyor ve o sessizlik içinde yaprakların hışırtısını dinliyorsunuz. Bir anda kulaklarınız çınlamaya başlıyor ve ayaklarınızın altından sesler ve uğultular gelmeye başlıyor, sanki birileri çok mühim bir konuyu gizlice "fis koslarla" birbiri ile konuşuyor. Bir anda ürperir sağınızı solunuzu kontrol eder endişeyle "kim konuşuyor?" dersiniz. Elbette bu biraz abartılı bir anlatım olsa da aslında ayaklarımızın altında, bitkiler sürekli sessiz bir diyalog içindeler.

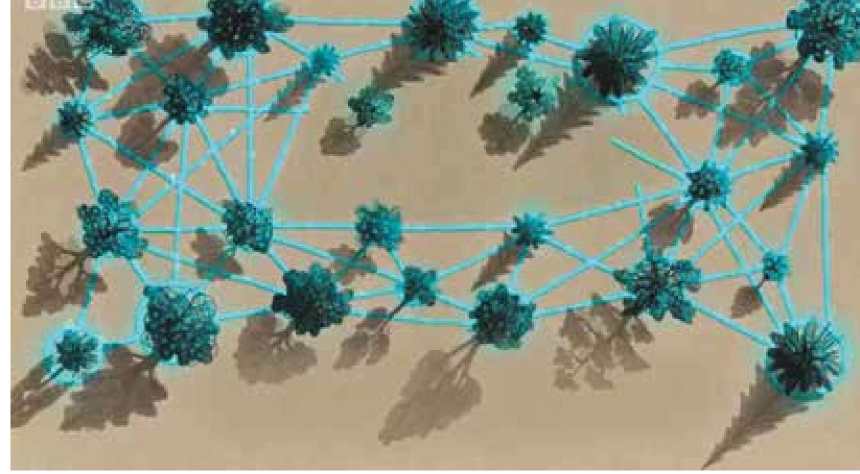
Evet yanlış duymadınız, ağaçlar gizlice konuşuyor, takas yapıyor ve hatta birbirleriyle savaşıyor. "Ağzı ve dili olmayan ağaçlar nasıl konuşur?" dediğinizi duyar gibiyim. Gelin izah edelim.

Malumunuz yeryüzündeki tüm canlılar; "YARDIMLAŞMA KANUNU" gereği birbirleriyle, beslenmek, barınmak veya düşmanlarından korunmak gibi amaçlarla iş birliği yapacak şekilde yaratılmışlardır. İşte bu yardımlaşma şekillerinden biri de mantarlar ve ağaçlar arasında gerçekleşmektedir. Ağaçlar bu haberleşme işini köklerinin içinde ve çevresinde büyüyen mantarlar yardımı ile yapıyorlar.

Ağaçların Haberleşme Ağı

Bir orman, toprak altında MİKORİZA denilen yüzlerce kilometrelik mantar ipliklerden oluşan yoğun bir ağla kaplıdır. Mikoriza (Mycorrhiza); bazı bitkilerin kökleriyle ortak yaşam (simbioz) ilişkisi içinde olan mantarlara verilen isimdir. Kelime olarak mantar-kök anlamına gelir. Yani mikorizaları bir çeşit fiber optik kablolar gibi düşünebiliriz.

Mantarlar, bitki kökleri ile mikoriza oluşturarak bu bağlantılar yoluyla her iki organizma arasında büyüme ve gelişim için gerekli iletişimi sağlayacak şekilde yaratılırlar. Hatta bu ilişki sadece mantar ve bitki arasında değil, aynı zamanda komşu bitkiler arasında "ortak mikorizal ağlar" olarak bilinen ve bir ormanı kaplayacak kadar geniş ağlar şeklinde de olabilir.

Bu yardımlaşma organizasyonunda; mantarlar ağaçlara gerekli olan besinleri sağlarken, karşılığında ağaçlardan organik besinler alıyorlar. Yani bir nevi takas yapıyorlar. Ancak konunun uzmanı olan bilim adamları bu ilişkinin görünenden çok daha derin olduğunu söylüyorlar.

Hem Haberleşme Hem Yardımlaşma Ağı

Toprak altındaki bu muazzam mantar ağına kökleri ile bağlanan ağaçlar kaynaklarını paylaşabiliyor. Bir nevi "yeraltı internet ağı" gibi vazife gören bu mantar ağı ağaçların birbirleriyle iletişim kurmasına yardımcı oluyor. Ağdaki daha yaşlı "ana ağaçlar" bu sistem yoluyla gölgede kalan küçük fidanlara gerekli besinleri sağlayıp hayatta kalmalarına destek oluyor. Hasta ya da ölmek üzere olan ağaçların mantar ağına aktardıkları kaynaklar daha sağlıklı komşuları tarafından kullanılıyor. Bu mantar ağı diğer bitkilerce de kullanılıyor. Bir bitki saldırıya uğradığında kimyasal maddeler salgılayarak bu mantar ağ sayesinde komşularını uyarıyor.

Bir kısım bilim insanlarına göre sözde yeryüzünün en ilkel canlısı olarak kabul edilen bitkilerin günümüzün en modern haberleşme tekniği olan "fiber optik kablolar" gibi mikorizalarla haberleşiyor olması, aklı olan biz insanları bu faaliyetin arkasındaki gerçek gücü ve iradeyi görmeye sevk etmeli. Demek ki Âlemlerin Rabbi, ağzı ve dili olamayan ağaçları ve mantarları; hayatlarını kolaylaştıracak, koruyacak ve beslenmelerini sağlayacak şekilde onları mikoriza ağları ile birbirine bağlıyor.

Bundan sonra ormana gittiğinizde sadece toprak üzerindeki ağaçları değil toprak altındaki bu muhteşem iletişim ağını da düşünüp tefekkürünüzü derinleştirmeyi unutmayınız.❖

Resimler Kaynak: BBC

fotoblog

Çoğaltma

DR. SENAİ DEMİRCİ

"Pandemi" adına yeni yeni alışmaya başladığımız günlerdi. Afrika'nın derinlerinde adı bilinmez bu köyde sıcacık bir tebessümdü onunki. Çok şeyimiz olduğu halde hep eksikliğini çektiğimiz huzur onun gözlerindeydi.

Ateşli telaşlarla koşa koşa bulamadığımızı o çoktan bulmuştu. Umudun yumuşak mavisi, sevincin tatlı esintisi, kanaatin göz kamaştırıcı zenginliği onun avuçlarında çizgilemişti.

Bilgisayaramın arşivinden bir anda çıkageldi bu fotoğraf. O an'ın görkemini ve onu unutmanın utancını da yüzüme vurarak.

Biz maskeli, mesafeli, döviz endeksli, borsa yüz endeksli, piyasalı, bankalı, chipli, otomatik vitesli, cam balkonlu, iklim krizli, algoritmalı, yapay zekalı, androidli günler yaşarken, o iki yıldır uğrayamadığımız köyünde, yeni açılmış kuyudan avuçlarına doluşan su berraklığında yaşıyor her şeyi...

Çoğalttıkça, çoğaltma tutkusuna tutuldukça; çoğalttıklarımızı, dışı görkemli içi boş kabirlere çeviriyoruz. Çoğalttıklarımız sadece 'ölü'ler oluyor, kabirler arasında dolaşıyoruz. Onunki gibi diri bir nefese rastlamıyoruz.

Ölüler ne kadar çoğalırsa çoğalsın, tek bir diri etmiyor. Etmedi şimdiye kadar.

"Çoğaltma tutkusu oyalıyor sizleri. Kabirleri ziyarete varıncaya kadar..." (Tekâsür, 1-2) ❖

Adalet Öyküsü

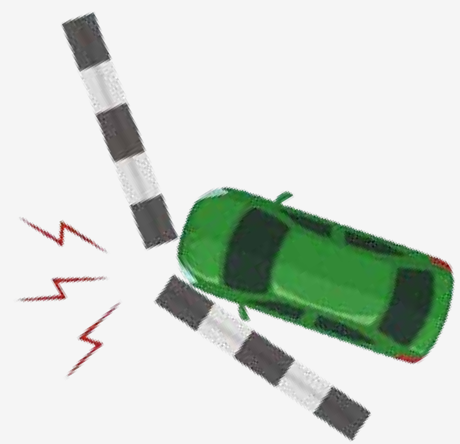
Bilgili Sanık

HAZIRLAYAN:
PINAR ÇAĞLAR

Trafik uyarı işaretlerine uymayan sürücü kaza yapmış ve hâkim karşısına çıkarılmıştı. Hâkim, sürücüye işlediği suç ile ilgili, "Kırmızı ışıkta geçmişsin, üstelik hız sınırını da ihlal etmişsin. Ve kaza yapmışsın" dedikten sonra sanığa kendini savunması için söz verdi.

Sanık, bu suçlama karşısında, "Mümkün değil sayın hâkim." dedi ve ekledi, "Beni trafik kurallarını çiğnemekle nasıl suçlarsınız? Bu konuda bildiklerimi yazmaya kalksam iki cilt kitap olur."

Hâkim, sanığı sonuna kadar dinledikten sonra başını salladı ve "Bildikleriniz iki cilt kitabı doldurabilir," dedi, "Fakat yaptığınız kazada yaralanan insanların sayısı, bir hastaneyi dolduracak kadar çok..."

Aşk, 'Gökyüzüne Sıçrayan' Bir Sevda

PROF. DR. KEMAL SAYAR

Bir odada dokuz on psikiyatri hekimiyiz. Hepimiz genç bir adamı dinliyoruz. Genç adam ağlıyor. İçinden taşan bir isyanla, sözü gözyaşına katık ederek konuşuyor. Sadece bu topraklarda tesadüf edilebilecek kadar sahici, sadece bu topraklarda dile getirilebilecek kadar içten bir aşk ıstırabını, sevdiğinin etrafında sema eden bir derviş gibi anlatıyor.

Ona sorular soruyoruz. O ise başka bir zamandan haberler getiren bir yalvaç gibi, bizi o zamanın içine çekerek, bizi başka bir dünyanın ve başka bir varoluşun mümkün olduğuna ikna ederek anlatıyor.

Doktorların gözleri usul usul buğulanıyor. Az sonra teker teker odanın dışına çıkıyor, ıslanmış gözlerini suyla avutup geri dönüyorlar. Kimilerinin takati gözyaşlarını saklamaya yetmiyor. Odada herkes ağlıyor. Bir gözyaşı ayini yaşanıyor o sırada. Modern dünyada eşine az rastlayabileceğiniz bir arınma zamanı, başkasının ıstırabına yüreğin kapılarının sonuna kadar açıldığı bir melek sofrası. Genç adam ağlıyor, anlatıyor ve ağlatıyor. Arkadaki bakımsız bahçenin ağaçları, otları ve böcekleri ağlıyor.

Istırap, gözyaşlarının ipek halısıyla akıl hastanesinin uzun koridorlarında dolaşıyor, kalbi olan kim varsa ona değiyor, avlunun 'küskün kral'ları olan kronik şizofrenler ağlıyor.

...

Aynı fabrikada asgari ücretle çalışan birbirine aşık iki gencin öyküsüdür bu. Bu ülkede mülksüzlerin en büyük mülkünün aşk olduğunu, dünyaya otağ kuramayanların aşkın harcıyla karılmış köşklerde yaşayabildiğini anlatan bir öykü. Ancak aşkın var ettiği bir imlayla konuşup yazan, dünyanın kirinden pasından arınmış, hal ilmini izleyerek sözün duraklarını geçmiş, hayatın hay huyunda oyalanmamış, birbirini melek kalbiyle seven çocukların öyküsü.

Aşk, insana bir melek kanadının değip geçişinden başka nedir ki zaten?

Aşkların en temiziyle, 'gökyüzüne sıçrayan' bir sevdayla severler birbirlerini. Artık, 'zemin ateş, zaman ateş, bütün nakş ü nigar ateş'tir. Kızın ailesi bu aşka razı olmaz, çocuk Türkiye'nin doğusundandır, o sana layık değil derler, bak üniversite bile okumamış derler. Kahramanımız Ferhad olup dağları delmeyi dener. Öyle bir çalışır ki üniversite sınavına, iyi bir fakülteyi kazanır. Ama 'insafın o yerde namı yok'tur, yine gerisin geri edilir. Aile, Nuh der, peygamber demez. Sonra kızlarını bir akrabalarına nişanlamak isterler. O gece kız meleklerin kanatlarına tutunup uçar. O kadar koyu bir yeis içindedir ki, kalbinin sızısını boynuna doladığı ilmekle yok eder. Ruh göğe yükselirken melekler onunla alemi seyreder.

...

Genç adam ağlıyor, 'madem o benim için kendisini öldürdü ve madem canına kıyanların yurdu cehennemdir, ben onsuz cenneti istemiyorum, ben onunla birlikte yanmak istiyorum'. Ah, Galip dede! Kim derdi ki bir aşık çıkacak da asırlar sonra senin şiirini bağrı yanarak, feryat ederek, hal bilgisiyle terennüm edecek: "Ey Ay, gül bahçeleri, bana, sensiz oldukça her solukta cehennemden dem vurur: Ağaç ateş, fidan ateş, gül ateş, yaprak, meyve, ateş."

Şimdi bir psikiyatri kliniğinde, bir intiharın kucağından az önce alınmış, yeryüzünde divane dolaşmaya, ruhunun en ücrasına yürümeye ve hep sevdiğinin adını söylemeye yazgılı bir Mecnun olarak tedavi edilecek.

Aşkı iyileştirebilir miyiz? Aşk ıstırabından elektroşoklarla uyandırabilir miyiz onu? Peki ya, sevebilecek mi uyandığı bu yeni dünyayı? Sevgilinin yüzü olmadığında gün yine ışıyacak mı?

...

Aşk, kimi insanlar için çiledir. Aşkla yanarak kendimizi fark eder, ruhumuzun derinliklerine olta atarız. Çile çekerek, anlarız. Genç adamın ruhu, bu çileyle pişecek. Onun hikayesi bize başka bir dünyanın mümkün olduğunu anlatıyor. Belki bir defa daha o odada hep beraber sessizce ağlamayacağız ama meleklerin bize görünür gibi olduğu o anı, hep hatırlayacağız. Karşımıza ilk defa o gün çıkan genç adamın hüzünlü öyküsü, onun bulup bizim kaybettiğimiz bir şeyi bize daima hatırlatacak. Onun sevişindeki saflık, çileyi göze alışındaki samimiyet, kalbin evine dönerken yolumuzu aydınlatacak. ❖

Kendine Kuluçka Makinesi Yapan Kuş

ELİF E. BAYRAKTAR

Tavuk ve benzeri hayvanların, yumurtalarını sıcak tutmak için belirli bir süre üzerlerine yattığını ve sürenin sonunda da yumurtalardan sevimli civcivler çıktığını hepimiz biliyoruz. Bir yumurtanın civcive dönüşmesi için belirli oranlarda ısı ve rutubet gerekiyor.

Bu değerler normalde anne kuş tarafından sağlanıyor. Bundan başka, insanların yaptığı kuluçka makineleri ile bu fiziki koşullar yapay olarak sağlanıyor ve bir yumurtadan yavru yaratılması gerçekleşiyor.

Peki bir kuş kuluçkaya yatamıyorsa ne yapacak? Yavruların yaratılması için bir araya gelmesi gereken bu sebepler nasıl sağlanacak?

İşte, ilmini ve sanatını göstermek için mahlukatını farklı farklı tarzlarda yaratan Allah, bu kuşlara da onlara özel çözümler ilham ediyor.

Bu sözünü ettiğim ilginç hayvan Megapod kuşu.

Pasifik adalarında yaşıyor. Bu kuşların dişisi, yaz boyunca her altı günde bir tane yumurta yumurtluyor. Ama bu kuşun yumurtaları kendi vücuduna oranla büyük kalıyor. Bu yüzden de anne kuş, yumurtalardan hepsinin üzerinde kuluçkaya oturamıyor. Ancak her yarattığında farklı hikmetler, anlamlar gösteren Allah, bu tezat gibi görünen durumun çözümünü de ilham ettiği için bu bir problem olmuyor.

Nasıl mı?

Baba Megapod, kum ve toprağı kullanarak, bir çeşit "kuluçka makinesi" hazırlıyor. Anne daha yumurtlamadan çok önce, çok derin bir çukur kazıyor. Çukuru hafif ıslak otlarla dolduruyor. Bu ot yığınının içine huni şeklinde bir delik açıyor.

Bunun sebebi de şu: Bitkiler çürüyünce sıcaklık meydana geliyor. Bu sıcaklık da yumurtaları ısıtmaya yarıyor. Bu delik, kış mevsimi süresince yağmuru içeri sızdırıyor ve organik maddeler nemli kalıyor. Böylece üzeri kumla örtülmüş bitkiler çürüyor ve sürekli ısı açığa çıkıyor.

Hatta baba Megapod, ısıyı dengede tutmak için zaman zaman çürümüş bitki tabakasını havalandırıyor. Anne kuş da arada çukurun yanına geliyor ve babanın çalışıp çalışmadığını kontrol ediyor. Sonunda anne, çürüyen bitkilerin üzerindeki kuma yumurtluyor.

Yavruların gelişebilmesi için, ısı 33 santigrat derecede sabit olmalı. Baba Megapod'a termometre gibi duyarlı bir gaga verildiği için kumun ısısını sık sık ölçüp kontrol ediyor. Isı yükselecek olursa, düşürmek için ne yapacağı da öğretiliyor elbette; ve havalandırma deliklerini açıyor.

Üstte Megapod yuvası

Altta Megapod yumurtaları

Üstte yuvasının kontrolünü yapan bir Megapod erkeği

Yavru Megapodlar bu tedbirli ve düzenli koruma altında dünyaya geliyorlar. Hatta o kadar gelişmiş durumda oluyorlar ki, yumurtadan çıktıktan birkaç saat sonra uçabiliyorlar.

Bir kuşun bu iş için aylar öncesinden nasıl hazırlanması gerektiğini ve tüm bu işlemleri kendi başına biliyor olması mümkün mü?

Bir canlı kendini kolaylıkla koruyabilecekken, aile kurduktan sonra eşini ve çocuklarını koruması ve kollaması, zaman zaman hayatını tehlikeye atması, fedakârlık göstermesi, zor olanı seçmesi ve bu davranışları adeta bilinç sahibiymiş gibi sergilemesi, üzerinde düşünülmesi gereken konular. Kaldı ki çoğu canlıda bunlara benzer hikmetli özellikler sergileniyor.

Evrimcilere göre tesadüfen meydana gelmiş, doğada "hayat mücadelesi" veren bir canlının böylesine ilginç davranışlar göstermesi onların iddialarını anlamsız kılmıyor mu?

Bilince sahip olmayan bir canlı sürekli akıllıca işler yapabilir mi? Ailesini koruması gerektiğini düşünebilir mi?

Yine evrimcilerin iddia ettiği gibi, canlılar bunları genlerinde programlı olan içgüdüleri ile yapıyorlarsa, bu içgüdüleri, yani merhameti, fedakârlığı, yuva inşa etme beceri ve bilgisini bu canlıların genlerine kim programlamıştır?

Ya da bu özellikleri kazandıran 'doğa' ise, kendisi de yaratılmış olan, ağaçlardan, taşlardan, nehirlerden, dağlardan, sudan, topraktan oluşan doğanın, kuşa yuva yapma yeteneği verme gücü olabilir mi?

Tek cevabı var bunların; canlıları yönlendiren, onlara bu davranışları ilham eden Allah'tır; bu şekilde anlamak isteyenlere ilmini, iradesini ve kuvvetini tanıtır. Yani bütün canlılara da yavrularını koruma isteğini ve bu özellikleri veren Allah'tır.

Son sözümüz bu ayet olsun: "Doğrusu benim Rabbim, her şeyi gözetip koruyandır." (Hud Suresi, 57) ❖

Yuva için büyükçe bir çukur açan Megapod kuşları.

Megapod yavrusu

İnsanı Bitiren, Eriten ve Yok Eden Duygu...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN

Olumsuz duyguların en önemli özelliklerinden birisi, paylaşıldıkça pekişmesidir. Bu sebeple insan haklı ve mantıklı olmadığı sürece, menfi duygularını paylaşmamalıdır.

"İntikam adil değildir, kaybedileni geri getirmez."

İnsanın kötü bir olayla karşılaştığı zaman verdiği ilk tepki, negatif duyguların etkisiyle oluşur. Bu, çocuklarda da böyledir.

İnsanda zarar göreceğini düşündüğü şeye karşı, kin, nefret, öfke ve düşmanlık duyguları oluşur. Fiziksel ve psikolojik bütünlüğüne fayda sağlayacağını umduğu durumlara karşı ise içinde olumlu düşünceler doğar.

Kişi hangi durumda nasıl tepki vereceğini bilirse, gerektiğinde kendi frenleyebilir ya da olumlu duygulara kanalize edebilir.

İnsanın birikmiş bir öfkesi varsa, bir müddet sonra, kendisine acı çektiren kişiye/nesneye/olaya karşı kin duymaya başlar. Kin duygusu, öç almayı amaçlayan düşmanlık duygusudur. İnsan zarar gördüğü birine karşı düşmanlık duysa bile ondan öç almayı düşünmeyebilir. Bu takdirde kin duygusu söz konusu değildir. Ama intikam almak istediği noktada kin duygusundan bahsedebiliriz. Bu duygu, kişide kötülük yapma, hakkını alma dürtüsü uyandırır. Kin besleyen kişi affetmemiştir, affetmediği için de kolay kolay unutmaz. Mesela, beş sene önce yaşadığı bir olayı, kini sebebiyle zihninde tekrar tekrar yaşar.

Kin Duyan Kişinin Yaşadıkları

Öç alma da diyebileceğimiz kin duygusu, inatçı ve zihinsel yük yapan bir duygudur. Kin güden kimse, psikolojik bir yük taşıdığı için hep gergindir. Kindarlık, insanı esnek olmaktan uzaklaştırır. Kindar insanlar, bütün semavi metinlerde var olan af öğretisini hayatlarına taşıyamazlar.

Affetmenin önündeki büyük engellerden birisi, olaylara verilen abartılı anlamlardır. Her hadiseyi kişiliğine yönelmiş bir müdahale ya da şahsına yapılmış bir haksızlık gibi algılayan insan elbette bağışlamakta güçlük çeker. Bunlar ayrıca, bakışlardan bile anlam çıkaran, çabuk alınan kişilerdir. Ateşin odunu yediği gibi insanın içini yiyip bitiren, eriten, yok eden bir duygudur, kin.

Olumsuz Duygular, Paylaştıkça Pekişir

Öç alma isteğinde önyargılar çok hâkimdir. İnsan birine kin besliyorsa, başkalarının da o kişiye karşı aynı hisleri taşıması, onu mutlu eder. Nefret duygusu da böyledir. İnsan, o kişiden ne kadar çok kimse nefret ederse o kadar memnun olur. Fakat enteresandır ki, sevdiğinin başkası tarafından aynı oranda sevilmesinden rahatsız olur. Olumsuz duyguların en önemli özelliklerinden birisi, paylaşıldıkça pekişmesidir. Bu sebeple insan haklı ve mantıklı olmadığı sürece, menfi duygularını paylaşmamalıdır. Bu, hem kendisine hem de başkalarına zarar verir. Bunu önlemenin yolu, olumsuz duyguları besleyen davranışlardan kaçınmaktır.

Kin Duygusu Bazı Kültürlerce Beslenir

Tarih boyunca kimi kültürler kin duygusunu desteklemiştir. Filmlerde sıkça duyduğumuz, "kanı yerde kalmayacak" gibi sözler bir garaz ifadesidir. Gizli düşmanlık da demek olan kin duygusunda, muhataba bedel ödetme isteği vardır. Bu sebeple kin, insan ilişkilerine çok zarar veren, sosyal sonuçları çok fazla olan bir duygudur.

Kin duygusu, bilhassa militarist felsefenin hâkim olduğu toplumlarda çok yaygındır. Otokratik, otoriter toplumlar genellikle baskıcı, sorgulayan bir yapıda oldukları için eleştiriye kapalıdırlar. Karşı tarafa söz hakkı tanımaz, kendi fikirlerini zorla kabul ettirmek isterler. Çoğulcu, katılımcı ve özgürlükçü olmayan milletlerde kin duygusu ağır basar. Bu da insanlar arasında güveni zayıflattığı için herkes birbirine kuşkuyla bakar. Bütün zihinsel ve entelektüel enerji, savunmaya yönelir. Kin duygusu baskın olan bir yönetici, düşünce gücünü, 'Falanca kişi benim ayağımı kaydırır mı acaba?' sorusuna harcar. Bu da onun yeni girişimler, farklı atılımlar yapmasını engeller. Sonuçta kin duygusu gelişimi, üretimi ve yatırımı sekteye uğratır. Sevgiyi artıran hiçbir fonksiyonu olmadığı gibi, mutluluğu da geciktirir.

Kin duygusu, kültürlerin aktarımları ve kişisel eğitimle beslenebileceği gibi yine aynı dinamiklerin etkisiyle bu duygunun azalması da mümkündür. ❖

Saadet Asrından

“Ey Allah’ın Resulü Bana Neyi Tavsiye Edersin?”

HAZIRLAYAN: İBRAHİM YARDIM

İbn-i Hibban, Sahih adlı eserinde Ebu Zer el-Gıfari’den (ra) şöyle bir rivayette bulunur:

Ebu Zer bir gün Allah Resulü’nün yanına gitti ve “Ey Allah’ın Resulü! Bana bir tavsiyede bulunur musun?” diye sordu.

Hz. Peygamber şöyle buyurdu: “Sana Allahtan korkmanı tavsiye ederim. Çünkü hikmetin başı Allah korkusudur.”

Ben dedim ki, “Ey Allah’ın Resulü! Bana biraz daha tavsiyede bulunur musun?”

Hz. Peygamber de şöyle buyurdu: “Kuran oku ve Allah’ı an, Çünkü bunlar senin için yeryüzünde nur, gökyüzünde ise azıktır.”

Ben dedim ki, “Ey Allah’ın Resulü! Bana daha başka tavsiyede bulunur musun?”

Hz. Peygamber şöyle buyurdu: “Çok gülme, zira o kalbi öldürür, yüzün nurunu götürür.”

Ben yine dedim ki, “Ey Allah’ın Resulü! Bana biraz daha tavsiyede bulunur musun?”

Hz. Peygamber de şöyle buyurdu: “Çok konuşma, zira sükût etmek şeytanı kovar ve dini işlerde sana yardımcı olur.” buyurdu.

Ben dedim ki, “Ey Allah’ın Resulü! Bana daha başka ne tavsiyede bulunursun?

Hz. Peygamber şöyle buyurdu: “Fakirleri sev, onlarla oturup kalk,” diye buyurdu.

Ben dedim ki, “Ey Allah’ın Resulü! Bana başka ne tavsiyede bulunursun?”

Hz. Peygamber buyurdu: “Maddi durumu senden daha kötü olanları düşün, senden durumu daha iyi olanlara bakma. Zira bu Allah’ın sana verdiği nimetleri küçük görmemeni sağlar.”

Ben dedim ki, “Ey Allah’ın Resulü! Bana başka neyi tavsiye edersin?”

Bunun üzerine Hz. Peygamber mübarek elleri ile göğsüme vurarak şunları söyledi: “Ey Eba Zer! Tedbir gibi akıl, takva gibi zırh ve güzel ahlak gibi şeref yoktur.” ❖

Kaynak: Kandehlevi, M. Yusuf, Hayatü’s-Sahabe, cilt: 4, sayfa, 317-318, Hadis no: 4538, Yasin Yayınevi, İstanbul, 2010.

Dünyaya Niçin Geldik?

PROF. DR. ALAADDİN BAŞAR

On Yedinci Söz’deki dünya tariflerine baktığımızda bu sorunun çok yönlü cevaplarını bulabiliriz. Bunlardan sadece üçünü nakledelim:

Meselâ, ***“Dünya ahiretin tarlasıdır.”*** buyurulmuş.

Tarlada çalışmak, tarla ötesi içindir, yani köy içindir, pazar içindir. Bizim bu dünya hayatında tattığımız her türlü lezzet, bir “tarla ziyafetidir.” Asıl lezzet ve saadet yeri dünya ötesidir; kabirdir, cennettir.

...

Aynı şekilde, dünya ***“Bir imtihan meydanıdır.”***

İmtihan, okul sonrası içindir. Bu dünya lezzetlerinin tamamı, uzun süren bir imtihanda yenilen bir simitten öteye geçmez. İmtihan salonu, zevk ve safa yeri değildir, yeme içme yeri de değildir. Orada mide değil, beyin ve kalem çalışacaktır. Mide bu çalışmanın bir hizmetçisi gibidir.

...

Dünya bir yönüyle de “bir ticarethanedir.”

Mağazada kazanılanlar yine mağazada tüketilmezler. Birçok ticaret erbabı iş yerlerinde orta yollu bir şeyler atıştırır ve çalışmalarını aralıksız sürdürürler. Yeme içmeyi eve dönüşlerine bırakırlar.

Dünyanın ticaret yeri olmasını Bediüzzaman Hazretlerinin Sözler isimli eserinin, Altıncı Söz’ünün ışığında değerlendirmek gerekiyor. Bu Söz’ün başında bir ayet-i kerime yer alır ve Altıncı Söz’ün tamamı bu ayetin manevî bir tefsiridir. Yani ayette verilen İlâhî mesajın, hârika misâllerle kalplere, akıllara ve bütün his dünyasına yerleştirilmesidir. Söz konusu âyet-i kerîmede mealen şöyle buyurulmaktadır: ***“Muhakkak, Allah müminlerden nefislerini ve mallarını cennet mukabili satın aldı.”***

İşte gerçek ticaret budur. Ruhumuzu bütün duyguları ve hissiyatıyla, bedenimizi de bütün organlarıyla Allah’ın razı olduğu sahalarda kullanmak ve zengin isek bütün malımızı Onun yolunda harcamak, yani Ona satmak... İşte bu ticaretin karşılığı Cennet’e kavuşmaktır. ❖

Allah Resulü Hayvanlar Hakkında Ne Dedi, Nasıl Davrandı?

MEHMET PAKSU

Cenab-ı Hak, bütün hayvanları insanın emrine, istifadesine ve hizmetine vermiştir. Kimisinin etinden, sütünden, derisinden istifade ettiğimiz gibi, kimisinin de gücünden, tüyünden, sesinden ve birçok özelliklerinden istifade ederiz.

Kur'ân'da, hayvanların yaratılış hikmetlerinden bahseden âyetlerden birisi de şöyledir:

"Davarları da O yarattı. Onlarda sizin için soğuktan koruyan elbiseler ve daha başka yararlar vardır; ayrıca onlardan yersiniz. Onları akşam ağıla getirirken ve sabah çayıra salarken seyretmek size haz verir. Onlar, kendinizi zora sokmadan ulaşamayacağınız uzak beldelere yüklerinizi de taşırlar. Hiç şüphe yok ki Rabbiniz çok şefkatli, çok merhametlidir. O, hem binmeniz için, hem de size bir ziynet olsun diye, atları, katırları, merkepleri de yarattı. O, bundan başka sizin bilmediğiniz şeyleri de yaratıyor." (Nahl, 16:5-8)

...

TAVUK BESLEMEK BEREKETTİR

Kümes hayvanları kadar bereketli bir hayvan yoktur. Yumurtası, civcivleri ve eti hep berekete vesiledir.

Enes bin Malik radıyallâhü anh anlatıyor:

Resulullah aleyhissalâtü vesselâm şöyle buyurdu:

"Koyun ev için berekettir, tavuk da ev için berekettir." (Kenzü'l-Ummal, Hadis No:35237)

...

KEDİ AİLEDENDİR

Kedi edinmenin, kedi beslemenin sünnete yer alması, insanda merhamet ve şefkat duygusunun öne çıkmasına vesile olduğu gibi, özellikle kırsal kesimde kedi, başta fare olmak üzere benzeri haşerenin zararını defetmektedir.

Ebu Katade radıyallâhü anh anlatıyor:

Resulullah aleyhissalâtü vesselâm şöyle buyurdu:

"Kedi ev halkındandır. O size (hizmet için) dolaşanlardandır." (El-Münâvî, Feyzü'l-Kadîr, 4:146; Kenzü'l-Ummal, 9:26679)

...

HAYVANLARI DÖVÜŞTÜRMEYİN!

Eskiden olduğu gibi zamanımızda da bazı yörelerde horoz ve köpek dövüşü, boğa ve deve güreşi gibi turnuvalarla hayvanlar amaçları dışında kullanılıyor. Sünnet, bu uygulamaları yasaklıyor.

İbn Abbas radıyallâhü anhümâ anlatıyor:

Resulullah aleyhissalâtü vesselâm, hayvanları birbirine kışkırtmayı (dövüştürmeyi) yasakladı." (Ebu Dâvud, Cihad:51)

...

İHTİYAÇ DIŞINDA KÖPEK BESLEMEYİN!

Sünnet-i seniyye köpek beslemeye üç konuda izin veriyor. Bunların dışında köpek edinmeye, köpek beslemeye müsaade etmiyor. Bu hayvanları besleyenlerin sevaplarındaki kayba işaret ediyor.

Ebu Hüreyre radıyallahu anh anlatıyor:

Resulullah aleyhissalâtu vesselâm şöyle buyurdu:

"Davar, av veya bağ/bahçe köpeği dışında bir köpek besleyen kimsenin sevabından her gün bir kırat eksilir." (Buharî, Hars:3; Bed'ü'l-Halk:14; Müslim, Müsâkât:58; Ebu Dâvud, Sayd:1; Tirmizî, Ahkâm:4; Nesâi, Sayd:14)

...

ZEVK İÇİN SERÇEYİ ÖLDÜRME!

Hâlen bazı yörelerimizde, özellikle serçeler sırf keyif ve zevk için sapan ve benzeri yollarla öldürülüyor. Sünnet bu alışkanlıkları yasaklıyor. Ayrıca canlı nesillerinin devamı sağlanmalı, yeryüzünde Allah'ın kurduğu ekolojik denge bozulmamalıdır.

Şureyd bin Süveyd radıyallâhü anh anlatıyor:

Resulullah aleyhissalâtü vesselâm şöyle buyurdu:

"Kim sırf eğlence olsun diye keyif için bir serçeyi öldürürse, kıyamet gününde o serçe:

"Rabbim! Bu adam, beni yemek ve yararlanmak için değil, sırf zevki için boşu boşuna öldürdü" diye onu Allah'a şikâyet eder." (Et-Tergîb ve't-Terhîb, 4:470, Hadis No: 17; Kenzü'l-Ummal, Hadis No:39971)

...

KARINCAYI VE ARIYI ÖLDÜRME!

Bir şeyinden istifade edilmese de bazı böceklerin ve kuşların öldürülmesine sünnet izin vermiyor, yasaklıyor.

İbn Abbas radıyallâhü anh anlatıyor:

Resulullah aleyhissalâtü vesselâm şu dört hayvanın öldürülmesini yasakladı:

"Karınca, arı, hüdhüd kuşu (çavuş kuşu), göçeğen kuşu." (Et-Tergîb ve't-Terhîb, 5:540, Hadis No:22) ❖

Hayat Boyu Kopmayan Bağ: Mikrokimerizm

Bir Hayalet İkiziniz Var mı?

NİHAL BALCI

Akşam olmadı daha ama karanlık bir oda... Bir hasta yatağı, genişçe tek kişilik bir koltuk, bir monitör ve birkaç alet... Ağrıdan ne oturabiliyorum ne de ayakta durabiliyorum. Hemşire bizi yerleştirdikten sonra bebeklerin ismini ne koyacağımızı sorup, duvardaki beyaz tahtaya çizdiği iki kalbin içerisine yazıyor. Birkaç şeyi daha kontrol edip çıkınca, beyim önce koltuğun açılıp açılmadığını kontrol ediyor ve yatak olabildiğini görünce seviniyor. Bütün sıkıntıma rağmen gülmekten kendimi alamıyorum. Birkaç saatte bir kontrole gelen hemşirelerden başka kimse yok. Bir süre sonra eşim de uyuyunca bütün geceyi geçireceğimiz bu sancı odasında, arka plandaki makinelerin uğultusu etrafımı sarıyor. Ben ise bu gecenin bir saniyesini bile kaçırmak istemiyorum. Geceden ve geçtiğimiz sekiz aydan bende kalan ise sadece hatıralar olmayacak...

...

Çocuk sahibi olmak bir kadını değiştiriyor. Onu bir anne yapıyor. Bir de kimera...

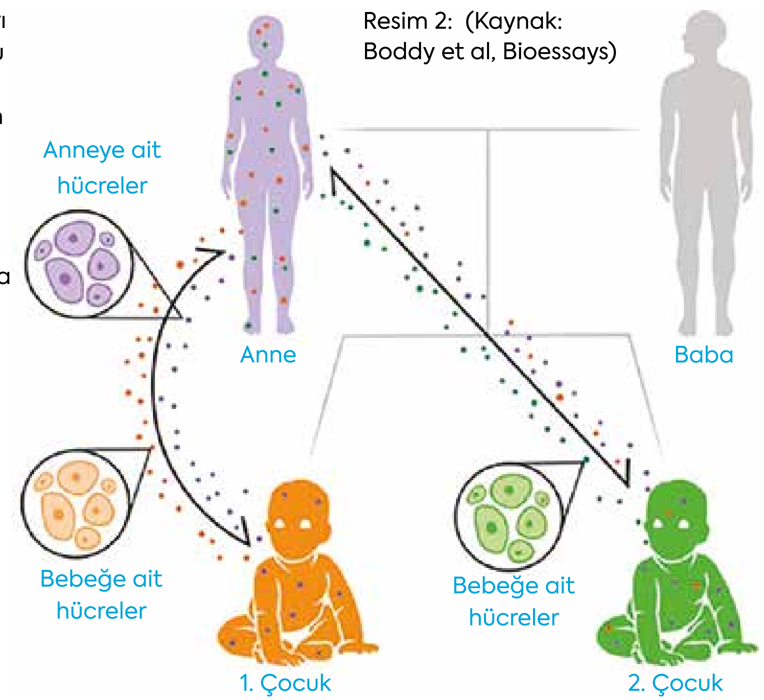
Kimera, Yunan mitolojisinde keçi, aslan ve yılan karışımı, ateş püsküren bir canavar. İnsan kimeralar ise ne bir efsane ne de bir canavar.

İnsanların birkaç farklı genotip taşımalarına 'kimerizm' deniliyor. Fakat bir annenin de keçi gibi süt verdiğini, çocuğunu inciten birine karşı ateş püskürten bir canavara dönüşebildiğini, 80 kere tezgâhın üstüne çıkma dediği kızını yine orda görünce yılan gibi tıslayabildiğini düşünürsek fena bir benzetme değil. (Resim 1: Kimera)

Resim 1: Kimera

Kimera olmanın farklı yolları var. Hamilelik, organ veya doku nakli, anne karnında ikizlerde karşılıklı hücre geçişi bunlardan bazıları. Bazen de bir bebek farklı iki yumurta hücresinin birleşmesi ile oluştuğu için iki set genetik maddesi oluyor. Kimeralar iki farklı göz, ten veya saç rengine sahip olabiliyor fakat birçoğu ilk bakışta ayırt edilemiyor.

Resim 2: (Kaynak: Boddy et al, Bioessays)

Aynı bedende can olmak: Mikrokimerizm

Boston'da Karen Keegan, böbrek nakline ihtiyacı olduğunda üç yetişkin oğlu genetik testlerden geçerek, anneleri için uygun bir böbrek bulmaya çalışırlar. Testler, oğullardan ikisinin Karen'in kendi oğlu olmadığını gösterir. Oysa o, üçünün de kendi çocukları olduğunu bilmektedir. Israrıyla tekrarlanan testler daha da kafa karıştırıcı bir sonuç ortaya koyar: Karen bu iki oğlunun annesi değil, aslında teyzesidir.

Fakat tüm bunların sebebi, Karen'in bedeninde iki farklı set DNA taşımasıdır. İlk set kendine has olan, ikincisi ise hiçbir zaman doğmamış olan ikiz kız kardeşine aittir. Genetik testlerde iki oğlunun teyzesi olarak çıkmasının sebebi, testlerde bu DNA'nın kullanılmasıdır.

Anneler çocuklarını önce karnında sonra kalbinde taşır

Bu sadece bir metafor değil, gerçekten de doğru. Anne ve çocuk arasında hücre düzeyinde başlayan ve hayat boyu süren bir bağ var. Fetüs hücreleri plasentayı aşıp, kan ile annenin bedenine girip onun bir parçası oluyor.[1]

Yapılan bir araştırmada, oğulları olan 70'li yaşlardaki annelerin beyinlerinde erkek DNA'sı bulunur.[2] Daha sonra bebekten gelen bu hücrelerin sadece beyin ve kan arası bariyeri aşmakla kalmayıp nöronlara dönüştüğü ortaya çıkarılır.[3] Aslında bu hücreler sadece nöronlara değil, bir kök hücre gibi kalp, kemik, karaciğer, akciğer, deri, dalak gibi farklı organların hücrelerine de dönüşebiliyorlar.[4–5]

Bu çift yönlü bir geçiş: Anneden bebeğe olduğu gibi, ters yönde de gerçekleşiyor. (Resim 2 ve 3)

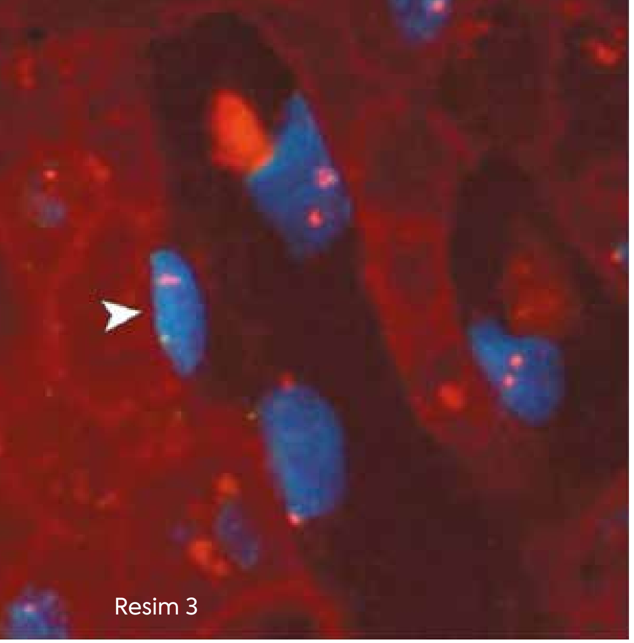
Ayrıca, anne karnında iken annenize geçen hücreleriniz, daha sonraki hamileliğinde, annenizden kardeşlerinize de geçebilir. Bu noktada aile içinde bir harita çizmeye çalışsanız sadece birkaç nesil içinde çok karmaşık bir resim ortaya çıkacaktır.

Kimerizmin emzirme ile meydana geldiğini gösteren çalışmalar da var.[6] Süt anneliği ve süt kardeşliği ile nikâhın yasaklanmasının bir hikmeti de, belki bu olabilir.

Geçiş yapan hücrelerin sadece oğulları olan annelerde tespit edilmesi ise erkek hücreleri ile annenin hücrelerinin daha kolay bir şekilde ayırt edilebilmesinden kaynaklanıyor.

Annesinin küçük yardımcıları

Ömür boyu kurulan bir bağdan ötesi,

Resim 3

bu hücreler annede zarar görmüş, hastalıklı doku ve organların tamirinde de iş görüyorlar. Bunun bir örneği ise sezaryen yaralarında çokça bulunduğu tespit edilen, kolajen üreten bebeğe ait hücreler.[7] (Resim 4)

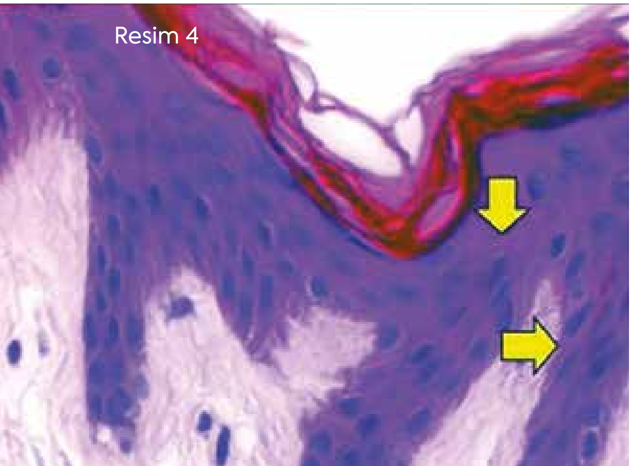
Bebeklerin hamilelik sırasında neden oldukları mide bulantısı, yorgunluk gibi zorluklar, hiç akla gelmeyecek farklı kolaylıklar ile beraber veriliyor olmalı.

Mikrokimerizm annelerin uzun vadeli sağlığı açısından biyolojide tartışmalı bir konu

Araştırmalar bebek hücrelerinden göğüse gidenlerin annede göğüs kanserine[8–9] kalbe gidenlerin ise kalp krizine karşı koruma sağladığını söylüyor.[10]

Beyinde ise oksitosin salgılanmasını artırıp annede duygusal ve davranışsal değişikliklere ve anne ve bebeğin doğumdan sonra

Resim 4

Yanda, okla gösterilen mavi hücre, bir annenin karaciğerinde bulunan erkek hücreleri. (Kaynak: American Medical Association)

da bağlanmasına sebep oluyorlar. Bebekten anneye geçen hücreler annenin tekrar ne zaman hamile kalacağında bile etkili olabiliyor. Alzheimer hastalığı olan hanımların beyinlerinde, hasta olmayanlara göre daha az fetal hücre bulunuyor.[2]

Bazen çocuklar gibi anneye geçen hücreleri de yaramazlıklar yapabiliyor. Örneğin bebekten geçen hücreler göğüs hücrelerinde daha fazla süt üretimini tetiklerken, eğer haddinden fazla bölünmeye başlarlarsa kanser riskini artırabiliyor. Tiroid bezine yerleşen hücreler hormonlarla anne vücudunda sıcaklığın artarak bebeğin daha rahat etmesine neden olurken, bazı durumlarda Tiroid kanserine dönüşebiliyor. Süt üretimi ve vücudun çok ısıtılması ise annede fazla enerji kaybına neden oluyor. Anne ve çocuk farklı genetik yapıda oldukları için, annenin bağışıklık sistemi aşırı aktif hale gelip eklem romatizması gibi bağışıklık sistemi ile ilgili rahatsızlıklara da neden olabiliyor. Tiroid ve göğüs kanseri ile bağışıklık sistemi rahatsızlıkları kadınlarda erkeklere nazaran daha yüksek oranda görülüyorlar.[11–12]

Anne ve bebek ilişkilerinin daha farklı boyutlarını anlamamız için konuyla ilgili daha çok araştırmaya ihtiyaç var.

Neden Böyle?

Bir yere gittiğimde beyimin aksine neden aklım hep çocuklarda kalıyordu? Ecenur küçükken onu parka götürdüğümde düğün sahibi gibi bir türlü neden parktan dönemiyorduk? Hem ben neden dün Talha'ya ikinci dondurmayı verdim ki? Yoksa 4 çocuğum, hücreleri ile aklıma ve kalbime girerek, ipleri takmış beni bir kukla gibi oynatıyorlar mıydı?

Peki ya kardeşim? Ben anne karnında iken anneme geçen hücrelerim daha sonra kardeşime geçtiği, yani benden bir parça taşıdığı için mi Selim'i çok seviyordum. Yoksa annemden bana geçen hücreler nedeniyle annemi içimde taşıdığım için mi Selim'in dünyanın en iyi insanı olduğunu düşünüyordum?

Yandaki resimde oklar, bir annenin sezaryen yarasında tespit edilen, önceki hamileliğinde bebeğinden aldığı erkek hücreleri. (Kaynak: Mahmood, O'Donoghue)

O kadar itirazlarıma rağmen, yine bu yüzden mi git gide anneme benzemeye başlıyor, anneannem 3.0 olma yolunda ilerliyordum? Sevgi, ilgi, şefkat duygularımız, benzerliklerimiz, bu hücreler, kimyasallar ve reaksiyonlarla mı ilişkili?

Şeker ve yumurtayı çırpıp, yağ, süt ve un ekleyince kek oluyor. Bahsettiğimiz kimyasallara a+b+c..., kimyasal reaksiyon ve hücre göçlerine de x ve y desek (x+y) (a+b+c+...)=şefkat yapar mı?

Her şeyin arkasında bir hakikat ve detaylı bir programlama olduğu gibi elbette ki şefkat, sevgi, aşk, ilgi gibi duyguların arkasında da bir kimya ve plan var. Fakat bu kör ve sağır, kendileri duygudan yoksun fiziksel madde ve olayların, fizik ötesi hislerin oluşmasındaki payları ise üzümün çubuğunun üzüm, ineğin yediği samanın süt yapması kadar... Bütün bu sebepler ve sonuçlar, peş peşe ve yan yana gibi görünse de, sonucu yaratma noktasında, dağın tepesine çıksak elimizi sürebileceğimizi sandığımız güneşin, bize uzaklığından daha uzak.

Evrimsel biyolojide denildiği gibi bebek anneden alabileceği kadar besin ve ilgi almak için hücreleri ile annesinin organlarına yerleşmiyor. Daha nerede olduğunu göremeyen gözleri, doğacağı dünyayı ve oradaki ihtiyaçlarını görüp, doğduktan sonra annem bana daha iyi baksın daha çok süt versin hesabını da yapamıyor. Annesi ise 20 yıl sonra faydası olur belki diye düşünüp izin vermiyor. Ne bebek ne de anne, ne olduğunun farkında değil. Fakat anneyi, çocuklarının hepsini ve bütün insanlığı bilen, ihtiyaçlarını gören Rableri, hem sebepleri hem de sonuçlarını beraber yaratıyor. Doğum yapmak, anne olmak gibi sıkıntılı işleri bile güzelleştiriyor, evlerimizi bu dünyada bir cennet bahçesi yapıyor.❖

(Bu yazının kaynakları web sitemizdeki sayfasındadır. www.zaferdergisi.com)

Sürprizli Öykü

Satılık Çiftlik

HAZIRLAYAN:
AHMET ZAFER

Bir çiftçi, gözüne hiç iyi görünmeyen çiftliğinin her şeyinden şikayet etmeye başladı ve sonunda satmaya karar verdi.

Bir emlakçı ile görüştü. Emlakçı, bazı bilgileri aldıktan sonra, çiftçiye, çiftlik için satış ilanı hazırlayıp kendisini arayacağını söyledi.

Ertesi gün emlakçı, çiftçiyi arayıp "İlanınız hazır; hiç merak etmeyin bu çiftlik kısa sürede satılır" dedi.

Çiftçi, "Oh çok güzel" dedi, "lütfen okur musun."

Emlakçı hazırladığı ilanı okuyunca, çiftçi bir daha okumasını istedi. Fakat dinledikçe gözlerinin içi parlıyordu. İlanın okunması bitince, çiftçi "Yok" dedi, "Yok... Çiftliği satmaktan vazgeçtim!"

Buna şaşıran emlakçı "Nasıl olur efendim" dedi, "sebebini öğrenebilir miyim?"

Çiftçi mutlu bir sesle cevap verdi: "Ben hayatım boyunca böyle bir çiftliğe sahip olmak istedim. Meğer ne güzel bir çiftliğim varmış da farkında değilmişim!.." ❖

AİLE
İyi İlişkilerin Kaynağı İnsani Hasletlerin Ocağı

AYTEN YADİGÂR

Değişim önüne geçilmeyen bir şey. Hele ki teknolojinin yön ve hız verdiği hayatın akışı içinde engellenmesi veya durdurulması söz konusu bile değil. Şartlar sürekli değişiyor, günümüz insanları ve toplumları da değişime ayak uydurmaya, "yeni"ye uyum sağlamaya çalışıyorlar. Bu süreçler kolay olmuyor. Çünkü alışkanlıkların değişmesi, yeni düşünce ve davranış kalıplarının içselleştirilmesi başlı başına mücadele gerektiren süreçler. Zaman istiyor, sabır istiyor. İnsanın hem kendine hem başkalarına daha anlayışlı yaklaşmasını gerektiriyor. Aksi takdirde gerilimler, çatışmalar ve kavgalar kaçınılmaz hale geliyor. Bugün insan teklerinde veya toplumsal planda şahit olduğumuz siyasi, ekonomik, sosyal sorunlar da bir anlamda hızlı değişime uyum süreçlerinde yaşanan zorlukların birer tezahürü olarak görülebilir.

Bu süreçleri kolay kılmanın bir yolu insanı insan eden hasletlere daha sıkı sarılmak olsa gerek. Bizi kendimize ve başkalarına zulmetmekten alıkoyacak değerlere... Sevgi, saygı, merhamet, anlayış, nezaket, diğerkâmlık, hoşgörü, sabır, tevekkül, rıza gibi. Kısaca hayata iman nazarıyla bakmak ve yaşanan her şeyi bir hikmet dâhilinde olduğunu düşünerek karşılamak... Sorumluluk bilinci ve akıl-kalp dengesini gözetmek de değişim rüzgarları karşısında savrulmayı engelleyecek, bizleri belirsizliğin ve güvensizliğin girdaplarına çekilmekten koruyacaktır.

İnsani hasletler bir anlamda kadın veya erkek, yaşlı veya genç, insanı "güzelleştiren" meziyetler... Bunların yanı sıra sevmek, sevilmek, huzurlu olmak, kendisinin ve çevresindeki insanların sağlıklı ve mutlu olduğunu bilmek, içten gelen mutlulukla gülmek gibi şeylerin de insanı güzelleştirdiği biliniyor. İnsanın hayat mücadelesinde yalnız olmadığını bilmesi de ayrı bir güç ve moral kaynağı. Aile, akrabalar, arkadaşlar gibi küçük topluluklardan başlayarak içinde yaşadığımız toplum ve hatta insanlık ailesi ile ne kadar ortak değerde buluşuluyorsa ve ortak insani hassasiyetler paylaşılıyorsa o kadar güçlü bir insanlık tecrübesi yaşanıyor demektir.

Kısacası huzur ve barış ikliminin anahtarı insani değerlerde buluşmaktır. Toplumların maddi alanda refah seviyesinin geliştirilmesi kadar toplumu ayakta tutan değerler manzumesinin korunması ve manevi dinamiklerin canlı tutulması bu nedenle önemli.

O çok özlenen ve çeşitli vesilelerle dile getirilen "Dünya barışı", gerçekleştirilmesi topyekûn bir niyet ve kararlılık gerektiren büyük bir ideal. Ancak huzurun tesisinde en gerçekçi hareket noktası, en yakın ilişkilerden başlamak ve elimizin erdiği gücümüzün yettiği alanı öncelemek değil midir?

75 yıl boyunca 724 erkeğin hayatının yıldan yıla izlenmesi şeklinde yapılan "Harvard Yetişkin Gelişimi Çalışması"nın sonuçları insan ilişkilerinin niteliğinin, bireylerin hayat kalitesine nasıl yansıdığını göstermesi açısından dikkat çekici.

Araştırmanın dördüncü yöneticisi olan Robert Waldinger, 1938'den itibaren Harvard College'dan bir grup ile Boston'un en yoksul kesimlerinden seçilen ikinci bir grup erkeğin hayat hikâyelerinin nereye evrileceğini bilmeden takip edildiği bilgisini veriyor bir konuşmasında. İşleri, ev yaşantıları, sağlık durumları vs.. Bu denekler genç yetişkinler olarak yola çıktıklarında, iyi bir hayata sahip olmak için yüksek başarı, şöhret ve zenginliği kovalamaları gerektiğini düşünüyorlardı. Ancak geçen yıllar "en başarılı olan insanların aile, arkadaşlar ve toplumla ilişkilere eğilenler" olduğunu gösterdi.

Araştırmada ilişkilere dair çıkarılan dersler şu şekilde özetlenebilir:

Sosyal ilişkiler gerçekten yararlıdır, yalnızlık öldürür. Aileye, arkadaşlara, topluma daha sosyal bir şekilde bağlı olan insanlar daha sağlıklı, mutludur ve çevresi sınırlı olan insanlardan daha uzun yaşamaktadırlar. Sosyal ilişkilerde arkadaş sayısının çok olması değil, mahiyeti önemlidir. Karşılıklı memnuniyet ruh sağlığı kadar beden sağlığı için de koruyucudur. Özellikle sosyal ilişkilerde güven duygusu, ihtiyaç duyulduğunda birbirine güvenebileceğini hissetmek, hafızayı güçlü kılan bir etkendir. Kısaca "sağlıklı ve mutlu bir hayat iyi ilişkilerle inşa edilir."

75 yıllık araştırmadan alınan en net mesaj ise, "İyi ilişkiler bizi daha mutlu ve sağlıklı tutar. Bu kadar."

Son zamanlarda gündemden düşmeyen şiddet haberlerine ve çözüm arayışlarına bir pencere açılabilir buradan. Çünkü insan tekleri için ilk sosyalleşme alanı olan aile, yakın ilişkilerin tecrübe edilerek öğrenildiği ve değerlerin geleceğe taşındığı bir işleve sahip. İnsani hasletler burada ne kadar hayat bulursa yeni nesillerin bunları içselleştirmesi o kadar mümkün hale gelir. Özellikle sevgi saygı ve güven gibi temel duyguların aile çatısı altında ekilen tohumları, aile bireylerinden başlayarak topluma yayılan bir iyileşme sağlayacaktır. Ailenin iyi ilişkilerin kaynağı ve insani hasletlerin ocağı olma imkânı değerlendirilmelidir. Bunun için yine yeniden düşünmek, mevcut anlayışları ve işleyişleri sorgulamak gerek.

Eskimeyen medeniyet kaynaklarımızdan ve tarihi tecrübemizden hareketle aile kurumunun kadın-erkek-çocuk için anlam ve önemine dair yeni bir bilinç ve zihin yapılanması iyi bir başlangıç noktası olacaktır vesselam. ❖

Hayatın Tadı Özlemekte!

EZGİ AKGÜL

"Ben..." dedi dedem, "80 yaşıma geldim, artık hayatın tadını alamıyorum. Çünkü hayatın tadı özlemekte. Özlediğim, ulaşmak istediğim hiçbir şey kalmadı. Özlediğim bir şey kalmadığı için de ölmeyi dört gözle bekliyorum."

Mıh gibi çakıldım kaldım orada.

Sanki hayat ile aramda yeni bir eşiği daha geçmiş tüm kavgalarımı orada bitirmiş gibi hissettim.

"Eskiden..." dedi, "somun ekmek değerliydi mesela kimsede olmazdı. Ayda yılda bir alınır, alınınca o kadar sevinirdik ki. Her kardeşe bir çeyrek ekmek düşerdi, onun da içine toz şeker koyup yerdik. Ben o tadı bugüne kadar hiçbir şeyden almadım. Yoktu, özlerdik ve zevk verirdi. Şimdi buzdolabını açıyorum, ağzına kadar dolu, yiyecek bir şey bulamayıp geri kapatıyorum. Çünkü hiçbiri bana cazip gelmiyor. Akşama kadar bugün ne yesek diye düşünüyoruz, çünkü özlediğimiz bir yemek yok ve yemekler tat vermiyor."

Bütün gün aklımda bu cümle ile gezdim, "Hayatın tadı özlemekte!"

"Özlemek" fiili bana sıkıntıyı, acıyı, sancıyı, derdi anımsatır hep. İçine düşmek istemeyeceğim bir durum gibi gelir. Bir şeyi veya birini özlediğim zaman ölecek gibi hissederim. Ama o olaya öyle bakmıyor ve insanın özlemeyi de özlemesi gerektiğini özlemeyi kaybetmiş biri olarak söylüyordu.

...

Hakikaten de bu böyle değil mi?

Özlemini çekip ulaşmak istediğin ne varsa, ulaşınca gözünde değerini yitiriyordu.

"Sahip olmak" bir modern çağ laneti olabilir aslında.

Çocuklarımız "özlemek" fiilini yaşamadıkları için tatminsiz, doyumsuz ve mutsuz. Sahip olmanın hantallığı üzerlerinde, idealsiz büyüyorlar.

Biz sanki farklıyız...

Bu kadar konfor varken hayatımızda antidepresan satışlarındaki bu artış, insanın özlemeyi de özlemesi gerektiğini gösteriyor aslında.

Her şeyin bu kadar az çaba ile elde edilmesi insan yanımızla biraz fazla dalga geçti gibi. ❖

Aile Öyküsü

Tatlım

HAZIRLAYAN: ABDÜLKADİR ŞEN

Bir gazeteci, evliliklerinin altmışıncı yılını kutlayan çift ile röportaj yapıyordu.

Mutlu çift, bir yandan soruları cevaplıyor, bir yandan da gazeteciye ikramlarda bulunuyordu. Kadın çay getiriyor, tekerlekli sandalyedeki eşi "Hayatım sana zahmet oldu" diyordu. Biraz sonra kadın kurabiye getiriyor, eşi bu kez "Tatlım, çok teşekkür ederim harikasın" diyordu.

Eşine bir şey söyleyeceği zaman kocası söze hep, "şekerim, hayatım, güzelim, tatlım, bir tanem..." diye başlıyordu.

Onları izleyen muhabir, 60 yıllık mutlu evliliğin gizemini çözdüğüne inandı ve dedi ki, "Bence bu mutluluğun sırrı, eşinize hitap ederken söze hep şekerim, hayatım, güzelim, tatlım, bir tanem diye başlamanızda."

Gazetecinin bu gözlemi karşısında bir süre suskun duran mutlu koca, eşi mutfağa gidince, sessizce böyle hitap etmesinin başka bir nedeni olduğunu söyledi... Ve sonra da bu sebebi fısıldadı: "Son yıllarda çok unutkan oldum, eşimin de adını hatırlayamıyorum. Ve sormaya da utanıyorum..." ❖

Gecelerin de Kışı ve Baharı Vardır

SELİM GÜNDÜZALP

Az kaldı... Cemreler düşmeye başladı mı, kış da yolcudur artık.

Önce yağmurlar, arkadan karlar... Yavaş yavaş uzayan geceler, kısalan gündüzler... Havalar soğudu mu daha bir hissedilir kışın geldiği. Yazdan kalma bir gün ararız. Sonbahardan olsa da olur.

Fakat kış da olsa arada insanın içini ısıtan havalar da yaşatır Rabbimiz. "Kimi yağmur ister, kimi kurak; hepsinin muradını verir Hak."

Ama kış geceleri başkadır. Uzayan kış gecelerinde müminin baharı vardır. Kışın geldiğini nerden anlar insan... Günler aceleyle gider. Camlar buğulanır. Nefes alıp verirken dumanlar çıkar. Pencere önlerinde bazen güvercinler, bazen kumrular bekleşir; bir şeyler verirler umuduyla... Çocukların yanakları al al olur, elleri de... Köşe başlarında satıcılar, kestaneciler, manavlar, geceyi bölen sesler, bozacılar... Çok da kalmadılar ya...

İşini güzel yapanlar gönlümüzü fetheder. Kestaneciler mis gibi kokular yayar; ya sahlep satıcıları... Bozacılar hiç değişmeyen makamla seslenirler: Booozaa... Hepsi aynı şarkıyı söyler. Nağmeler her dilde aynı. Yemekler yenir, el ayak çekilir, bu sefer onlar doldurur sokağı sesleriyle. Gecenin içinde bir dost sesi gibi gelir bana.

Bozayı herkes bilmez ama meraklıları, tiryakileri vardır. Çocukluğumda saati gelince o sesi takip ederdim. Kış gecelerinde bozacı yolların asayiş memuru gibidir. İnsan insanı, komşu komşuyu, büyük küçüğü kollar. Herkes huzur bekçisidir adeta. Müslüman toplumunda "insan, insanın yurdudur."

...

Ha bir de yoğurtçular vardı, onlar da gitti. Sesler gitgide azalıyor. Uzaklaşıyoruz pek çok şeyden... Ne de olsa gitmeye geldik buraya. Ne güzel demişler: "Dünya seni terketmeden sen dünyayı terket." Pek anlaşıldığını düşünmüyorum. Dünyayı kalben terketmek esastır, kesben değil. Çaresizlik, bahane, tembellik bir Müslümanın sıfatları değildir.

Kış günleri hızla geçiyor. Ama geceleri başka; o upuzun geceler bereketlidir.

Hz. Peygamber'in (asm) dediği gibi:

"Kış geceleri müminin baharıdır."

Kulağımıza fısıldanan bu söz ne der acaba?

Çok çalışıp vaktin bereketini isteyin, der.

Uzun gecelerde okunacak kitaplar çoğalır, yapılacak işler sıraya girer. Uyumaya da, yemeye de, okumaya da bol bol vakit vardır. Hele aile kalabalıksa... Eskiden sobalar vardı. Sobadan gelen çıtırtı sesleri, ateşin duvarlara yansıyan ışıkları... Bitmek bilmeyen eğlence olurdu...

...

Kış meyvelerini de unutmayalım...

Kuru üzümler, kestaneler ve çay kokusu...

Neşeli nağmeler söylenirdi, büyüklerin tadına doyulmaz sohbetleri, hatıraları, dünyaya ve ahirete dair bilgiler... O kışları yaşayanlar bilirler tadını...

Şimdi evler ıssız. O dost sesler, sıcak sohbetler duyulmaz oldu. Televizyonun sun'i sesi dolduruyor kulakları, zihinleri. Fakat dostluğun, muhabbetin, halleşmenin yeri boş kaldı...

Aslında onları yaşamak zor değil. Bir istesek yapabiliriz yani. O aile ortamları önemli. Neyin yalan neyin gerçek olduğunu o sohbetlerde öğrenirdik. Mevlana'yı, Necip Fazıl'ı, Abdülkadir Geylani'yi, İmam Rabbani'yi, sahabeyi, Bediüzzaman'ı o gecelerde tanıdık, sevdik... Selçuklu'yu, Osmanlı'yı o gecelerde öğrendik...

...

Bir kış gecesinde zihnime kar gibi tane tane yağan kelimelerini aktarayım. Bediüzzaman Hazretleri şöyle diyor:

"Dünya durmuyor, gidiyor. İnsan da beraber gidiyor."

Söz etkiler insanı, uyutur da uyandırır da...

Şimdi daha iyi anlıyorum Hz Peygamber'in sözünü:

"Kış geceleri müminin baharıdır" deyişini.

Soğuk, bedenlerimizi evlere kapatır ama kalplerimize gün doğar.

Kıymetini bilelim...

Şikâyet değil, şükredelim.

Alalım kitabımızı elimize, koyalım çaydanlığı yanımıza, başlayalım okumaya...

Ve kış gecelerimiz ebedi baharımız olsun.❖

Müjdeli Hadis

İman Nedir?

HAZIRLAYAN: NAMIK ONSEKİZOĞLU

Hz. Ebû Umâme'den (ra):

Bir adam sordu: "Ey Allah'ın Resulü, iman nedir?"

Şöyle buyurdu: "Yaptığın iyilikten haz duyarsan ve yaptığın kötülüğe de üzülürsen, sen mü'minsin (iman sahibisin, iman etmişsin.)"

Kaynak: Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr'de. (Haz: Sevinç duymak, zevk almak. Hoşlanmak.)

Karz-ı Hasen, Farz-ı Hasen midir?

Keşfedilmeyi Bekleyen İslami Bir Uygulama

DR. OSMAN EMİNLER

İnsanlığın enerjisini tüketen faiz oluşumuna karşı çözümlerden biri olan 'ortaklık' kavramını bir önceki sayıda farklı açılardan ele almıştık. Bu yazımızda, gündelik hayatımızda zaman zaman karşı karşıya kaldığımız borç alıp, borç verme meselesini "Karz-ı Hasen" kavramı çerçevesinde inceleyeceğiz.

İslam dininin teşvik ettiği veya men ettiği uygulamaları incelediğimizde, ele alınan konuların hayatın tamamını kapsadığını görmemiz mümkündür. İnsan ilişkilerinin düzenlenmesinde önemli rol oynayan iktisadi hayatın, İslami bir bakış açısı ile yönetilmesi müminler için bir sorumluluk olduğu gibi insanlık için de büyük bir rahmettir.

"İslâm ekonomik düzenine bakıldığında sermayenin, zenginden fakire doğru bir akış içerisinde olduğu görmekteyiz. Modern ekonomik düzende ise fakirden zengine doğru bir akış benimsenmiştir. En az maliyet ve maksimum kârın hedeflenerek zenginleşmenin doğal olarak karşılandığı gerçekleştirildiği modern dünya günden güne bireyselleşme kavramını inşa etmiştir."[1] Bireyselleşmenin artması gerek maddi gerek manevi dayanışma ruhunun zayıflamasını beraberinde getirmiştir. Bu bireyselleşme en fazla kendini iktisadi alanda göstermiştir.

...

"Maddi karşılık beklemeksizin ihtiyaç sahibi birine aynı miktarınca geri almak üzere borç vermek suretiyle yardım etmek karz-ı hasen olarak tanımlanmıştır."[2]

"Güzel borç anlamına gelen karz-ı hasen; finansman sağlama özelliği ile karz (borç), yardım etme yönüyle hasendir (güzeldir.)"[3]

"Kur'an-ı Kerim'de birçok ayette ve Hz. Peygamber Muhammed Mustafa'nın (sav) hadislerinde karz-ı hasen teşvik edilmiş, "Allah'a (cc) borç vermek" şeklinde nitelendirilmiş, Müslümanlar için "sadaka olarak verilenden daha hayırlı olduğu bildirilmiştir."[4]

Tüm bu bilgilere göre maddî sıkıntı içerisinde olan bir kişi veya kuruluşa ihtiyaç anında parasal yardımı hiçbir menfaat gözetmeden borç olarak vermek ve misliyle geri almak yani faizsiz borç vermek karz-ı hasen olarak tanımlanmaktadır.

İnsanlar kendi aralarında karşılıksız borç verme eylemini farklı sebepler ihdas ederek destek mahiyetinde yapmaktadır. Ancak günümüzde bu kavram orijinal ismi ile fazla bilinmemektedir. Bu durum camilerde ele alınan hutbe konularının incelendiği 2019 yılına ait akademik çalışmada desteklemektedir. Çalışmaya göre ülkemizde 2018-2001 yılı arası hutbelerde ele alınan konular arasında 'zekat' ve 'faiz' kavramı hemen hemen her yıl incelenirken, 'karz-ı hasen' kavramı 18 yıl içerisinde sadece bir kez ele alınmıştır.[5] Bu durum bu denli önemli bir kavramın toplum nezdinde diğer kavramlara oranla az bilinmesini beraberinde getirmiştir.

"Karz, Allah'a yakınlaşma (kurbet) anlamı içeren bir işlem olup karz alan açısından dünyevî, karz veren açısından uhrevî faziletler içerir. Bu açıdan karz, Allah yolunda ve uhrevî ecir beklentisiyle yapılacak harcamaların bir bakıma dünyada Allah'a borç verme sayılıp, karşılığının ahirette kat kat fazlasıyla alınacağı bir hayır işidir. Dolayısıyla sadece ödünç işlemini değil, onunla birlikte hayır duygusuyla ve Allah rızası için yapılan her türlü mali fedakârlığı içermektedir."[6]

"Kur'an-ı Kerim'in müminleri teşvik ettiği iktisadi dayanışma şekillerinden biri olan karz-ı hasen, altı farklı ayette zikredilmektir. Bu zikredilen ayetlerin tamamı Medine döneminde indirilmiştir. Bunun ile birlikte Karz-ı Hasen, Kur'an-ı Kerim'de namaz, sadaka, zekat gibi ibadetler ile veya müstakil olarak ele alınmıştır."[7]

...

Karz-ı hasenin birçok uygulama alanı vardır. Genel olarak gayri resmi şekilde birbirlerine güven duyan iki kişi arasında ya da benzer sosyal çevreye sahip kişilerin bir araya geldikleri gruplar içinde karz-ı hasen uygulanmaktadır. Bu gayri resmi yapıların yanında kurumsal olarak da karz-ı hasen temelinde teşekkül etmiş resmi yapılar mevcuttur. Düşük gelirli kişileri desteklemek için faaliyet gösteren İslami mikrofinans kurumları, karz-ı hasen fonları gibi kuruluşlar bunlardan bir kısmıdır. "Örneğin Pakistan'daki Akhuwat (Kardeşlik) kurumu uzun yıllardır düşük gelir grubundaki girişimcileri karz-ı hasen ile desteklemektedir. Ürdün, Endonezya, Malezya gibi diğer Müslüman ülkelerde de farklı kurumsal yapılar altında karz-ı hasen hayata geçirilmiştir."[8]

Yine dünyadaki bu güzel örneklere ek olarak ülkemizde Müsiad tarafından yakın bir zamanda kurulan Karz-ı Hasen sandığı bunun en önemli örneklerindendir. Kendi üyelerine yönelik kurulan bu sandığın üye sayıları göz önüne alındığında daha kat etmesi gereken ciddi mesafenin olduğu görülmektedir. Bu duruma ilaveten Sakarya'da bir grup akademisyenin kurduğu İKSAR derneği küçük sermayelere ihtiyaç duyan girişimcileri karz-ı hasen ile desteklemektedir. Bu konuda 2020 yılında kurulan bir başka yapı olan Karz-ı Hasen Vakfı evlenmek isteyen gençleri karz-ı hasen ile desteklemektedir. Özellikle salgın günlerinde birçok sektörün durduğu ortamda, maddi imkânları kısıtlanan kişilere yönelik yapılan destekler toplumumuzun dayanışma ruhunu tekrardan göstermiştir. Karz-ı hasen uygulamasının daha geniş bir açı ile toplumumuzda yer alması paylaşma ruhunu genişletip, bereketi de artıracaktır.

...

Karz-ı hasenin genişlemesinin önündeki engelleri incelediğimizde problemlerin iktisadi olmaktan ziyade sosyoloji kaynaklı olduğunu söyleyebiliriz. Toplumda karşılıklı güvenin azalması ve bireyselleşmenin öne çıkması karz-ı hasenin azalmasının ana unsuru olarak gösterilebilir.

Bu duruma ilaveten, toplumda özellikle yeni neslin ihtiyaç olarak algıladığı nesnelerin daha önceki kuşaklar için gereksiz olarak algılanması borç verme fikrine engel olmaktadır.

Sonuç olarak kadim medeniyetimizden bugüne kadar gelen karz-ı hasen kavramı toplumun refahının gelişimi ve gelir dağılımı adaletinin sağlanması adına keşfedilmeyi beklemektedir. ❖

(Bu yazının kaynakları web sitemizdeki sayfasındadır. www.zaferdergisi.com)

Dünya Çapında Bi' İhale Açılsa!..

HALİL İBRAHİM SERT

Dünya çapında bir ihale açılsa ve dense ki:

"Bir saatte şehrin bütün yollarını süpürüp, bütün evleri, ağaçların yapraklarını, yerdeki her bir otu ve çiçeği yıkayıp temizleyeceksiniz."

...

Bu ihaleye elbette hiç kimse teklif veremez. Kim böyle bir işi üstlenebilir ki?

Oysa rüzgâr ve yağmur sonrası şehre bakınca, 1 saatte değil, bazen 10 dakikada her şeyin önce süpürülüp sonra da yıkanarak temizlenmiş olduğunu görürüz.

Yaratıcının Kuddûs isminin bütün yeryüzüne dalga dalga yayılan yansımalarıdır bütün bu fiiller.

...

Kuddûs isminin tecellisi kainatı öylesine kuşatmıştır ki, nezafet, temizlik ihmal edilmeden her an yapılıyor. Devasa bir fabrika gibi işleyen bu dünyada hiç çöp birikmiyor olması bile hayret verici değil mi?

Evimizde biriken çöpler iki gün atılmasa ortalığı bir koku sarıyor örneğin. Bitki ve hayvan artıkları ise mucizevi şekilde, adına ekosistem denilen bir denge organizasyonu içinde temizleniyor. Ve bütün bu inanılmaz hadiseler ülfet perdesi ardında sıradanlaşıyor.

Caddede belediyenin yeni aldığı robotik bir temizlik aracı görsek hayret ediyoruz, ama aynı şaşkınlığı rüzgâra ve yağmura karşı göstermiyoruz.

Her an ve her nefes alıp vermemizde Yaratıcının kudretini, dolayısıyla aczimizi ve fakrımızı bize hatırlatan nice hadiseler meydana geliyor.

Aslında apaçık görülebilen mucizelerden yalnızca bir tanesi bu temizlenme ve temiz tutulma eylemi...

...

Uzay çöplerinin insanı dünyaya hapsettiğinden, eğer temizlenmezlerse uzaya uydu göndermenin bile yakın zamanda imkansız hâle geleceğinden bahseden haberler okuyoruz çokça.

İnsan eliyle üretilen çöplerle başa çıkabilmek için sıfır atık projeleri uluslararası anlaşmaların konusu oluyor. Hal böyleyken, rüzgârlarla ve yağmurlarla âdeta her zerreyi temizleyen, bütün gezegeni pırıl pırıl manzaralarla süsleyen, her gün belki her saniyede sebepleri temizliğe koşturan Yaratıcıyla aramıza giren mesafeler akıl almaz boyutlara ulaştı. Süregelen bu temizlik nimeti, farkına varılmayınca, tefekkür edilmeyince diğer her nimette olduğu gibi israf hesabına yazılıyor bu çağda.

...

Rüzgara ya da yağmura kulak verince Allah'ın ayetlerinin sadece Mushaf ile sınırlı olmadığını daha iyi anlıyorsunuz. Kainat kitabının ayetleri her an yeryüzüne nâzil olmaya devam ediyor. Ve yalnızca kulak verenlere, gözünü açanlara kendini okutturuyor, fark ediyorsunuz.

"Oku" emri bir yönüyle bunu içeriyor: Her hadiseyi Rabbin adıyla okumak, her adımda hatta her lokmada Yaratıcının ismini ve imzasını görmek yâni o emrin hakkını vermek.

Yağmurun kirpiğimize düşen her damlasında, rüzgârın yanağımıza her dokunuşunda O'nun adını okumak, O'nun adını anmak başka bir hâlet ve gönlümüze inen yeni birer kudret ayetidir. ❖

Üç Heceli Bilmece

CÜNEYD SUAVİ

Bir mail attım 'acele'
Rica ettim ecele:
"Ne zaman geleceksen
Tarihini hecele..."

Dedi: İlk hecesi "an"
Diğerleri de "sı-zın"
Allah'ı unutma ki
Kabirde gülsün yüzün
Bir de ibadet varsa
Ne korku ne de hüzün...❖

Kur'an, Kara Delikleri Böyle Tarif Ediyor:

Yıldızların Düştüğü Yerler

ÜMİT ŞİMŞEK

"Yemin ederim yıldızların düştüğü yerlere. Bu bir yemin ki, bilseniz, pek büyüktür."
(Vâkıa Sûresi, 56:75-76)

KUR'ÂN'IN kâinat kitabını okuyuşu, bizi zaman zaman büyük sürprizler karşısında bırakır. Onun gösterdiği yerden baktığımız ve onun dikkat çektiği ipuçlarını değerlendirdiğimiz zaman, önümüzde bizi hayretten hayrete düşürecek İlâhî sanat eserlerini bulabiliriz. Fakat bazan böyle buluşlar için asırların geçmesi, çağların değişmesi, kâinat hakkındaki bilgi ve anlayışlarımızın defalarca yenilenmesi gerekebilir.

Bu âyetlerde de Kur'ân bize bir ipucu gösteriyor:

"Bir bilseniz..."

Bu tür ifadeler, zaman zaman işaret ettiğimiz gibi, genellikle ardında bir sürpriz saklar ve insanlığın henüz haberdar olmadığı, fakat günün birinde öğreneceği bir şeylere işaret edebilir. Burada da, yeminin "büyüklüğü," "Bir bilseniz" ifadesi ile bir araya geliyor ve âyetin verdiği adreste bizi pek büyük bir hakikatin beklediği konusunda bir kanaat uyandırıyor.

Orada, "yıldızların düştüğü yerlerde" ne olabilir?

Bu soruyu modern astronomiye sorduğumuzda, sorunun içerdiği iki kelimeyi, "yıldızlar" ve "düşmek" kavramlarını bir araya getiren bir konuyu hemen önümüze koyuveriyor:

Kara delikler.

Kara delikler için çok özlü bir tanım yapılacak olsa, gerçekten de bu konuda söylenebilecek en uygun söz, "yıldızların düştüğü yerler" olacaktır. Çünkü oralara yıldızlar düşer ve bir daha asla çıkamazlar.

Bir kara delik, pek büyük bir yıldızın, ömrünü doldurduktan sonra vardığı son aşama, yahut içine düştüğü görünmez mezardır. Bizim Güneşimiz gibi orta çaptaki yıldızları bu kadar büyük bir âkıbet beklemez. Onların sonu, birer "beyaz cüce" halini almaktır. Gerçi bu da küçümsenecek bir şey değildir. Güneşimizin böyle bir sona ulaşmadan önce kırmızı dev aşamasından geçeceği, bu sırada Dünyayı dahi yutacak kadar şişeceği hesaplanıyor. Beyaz cüceye dönüştükten sonraki hali ise, bir yıldız artığının Dünyamız kadar bir hacme sığışmış durumudur. Bu son aşamada yıldızın yoğunluğu suyun bir milyon katını bulur ki, bu, bir arabanın bir kesme şeker tanesi halinde preslenmesine benzetilebilir.

Daha büyük yıldızların ölümleri de daha ihtişamlıdır. Onlar, yüz milyon yıldızın parlaklığına ulaşan patlamalarla ölüm nâraları atarlar. Süpernova adı verilen bu patlamalardan arta kalan pek çok bulutsu, bugün semâmızı rengârenk desenlerle süslüyor. Böyle patlamalar, arkalarında nötron yıldızlarını bırakırlar ki, bunlar, belki bir şehir büyüklüğüne ancak ulaşan, fakat yirmi otuz kilometre gibi bir çap içinde dev bir yıldızın enkazını saklayan gök cisimleridir. Eğer yeryüzünde yaşayan bütün insanları bir kesme şeker küpünün içine sıkıştırabilirseniz, nötron yıldızının yoğunluğunu elde etmiş olursunuz!

Fakat Büyük Yeminin işaret ettiği yerlerin yanında, nötron yıldızları da, süpernovalar da pek küçük kalır.

Sağlığında Güneşimizin elli veya yüz misli kadar bir cüsseye sahip olan yıldızlar son ölüm çığlıklarını atıp da kendi üzerlerine çökmeye başladıktan sonra, nötron yıldızı düzeyinde de tutunamazlar; o dehşetli ağırlıklarıyla düşmeye devam ederler ve bir noktada, tek bir noktada sonsuz yoğunluğa erişerek karadelik halini alırlar. Artık onları kimse göremez. Çünkü oralardan bize hiçbir ışık gelmez. Onlar, civarlarından geçen ışığı bile yutarlar.

Kara delikler her şeyi yutarlar. Yuttukça büyürler. Büyüdükçe güçlenir ve daha fazla yutarlar. Yakınlarındaki yıldızlar birer birer oraya düşer. Yıldızlar onlara düştükçe onların etki alanları daha da büyür. Böylece yıldızlar düşmeye, kara delikler de büyümeye devam eder.

Bugün, galaksilerin merkezlerinde—bu arada bizim galaksimiz Samanyolunun merkezinde de—pek büyük kara deliklerin bulunduğu biliniyor. Ve bu kara deliklerin yüz milyonlarca yıldızın kütlesine sahip olduğu hesaplanıyor. Daha doğrusu:

Galaksi merkezlerindeki kara deliklerin herbirine yüz milyonlarca yıldız düşmüş bulunuyor. Ve bu rakam sürekli olarak artıyor; yıldızlar düşmeye, kara delikler büyümeye devam ediyor.

Bu arada, pek büyük bir yeminle dikkatlerimizi semânın karanlık noktalarına çeken Kur'ân'ın büyüklüğü de her geçen gün daha büyük bir parlaklıkla gözlerimizi kamaştırıyor.❖

Hayalin İçinden Öyküler

Demir Kuş

HÜSEYİN BURAK UÇAR

"Eskici geldi Eskiciiiiiyy. Eskiler alırım. Eskiciiiiiiyy..."

Her gün mutlaka biri ya da bir kaçı geçerdi sokağımızdan. Allı güllü macun, halka tatlı, simit ve pamuk helva satıcılarına biz çocuklar üşüşürdük, bohçacı kadınlara ve eskicilere ise annelerimiz.

O gün ilk gelen, eskici olmuştu.

"Eskici geldi Eskiciiiiiyy. Eskiler alırım. Eskiciiiiiiyy..."

Adamın mikrofonu da, ses telleri de arızalıydı. Fakat bu haliyle bile beni pencereye, annemi ve komşu teyzeleri de sokağa çekmeye yetmişti. Biri iflah olmamış radyosunu, diğeri çeyizinden kalan ütüsünü, çaydanlığını, bir başkası ise kocasının eski ceketiyle, akrebi ve yelkovanı olmayan duvar saatini getirmişti. Bu eski mahallenin sıvası dökük yaşlı evlerinde, yoksulluk içinde yaşayan, fakat buna rağmen yüzlerinde hep yeni gülümsemeler gördüğüm bu kadınlar, ev ekonomisinde uzman kadınlardı.

Arabasına o kadar leğeni, mandalı ve kovayı nasıl sığdırdığını düşünürken, annemin eskiciye verdiği eşyaların içinde demir kuşun da olduğunu fark ettim. Fark etmemle birlikte, buna engel olmak için tek katlı evimizin penceresinden atlamam bir oldu.

Annem için bir leğene değişilebilecek, paslanmış eski bir süs eşyası, benim için ise geceleri canlanıp uçmaya başlayan, kanatları ışıldayan bir kuştu. Fakat annemin bundan haberi yoktu.

Benim elime alıp oynayamayacağım kadar ağırdı ve ardiyemizdeki uzun ve geniş tahta dolabın üzerinde, erişemeyeceğim kadar yüksekte duruyordu. Onu görebilmek için ardiyenin kapısını aralamam yeterliydi.

Aslında altın renkli tüyleri olan ve çok güzel sesli bir kuş iken, kötülüklerine engel olmaya çalıştığı bir büyücü onu demirden bir kuşa çevirmişti. Sadece karanlık olunca eski haline dönebiliyordu. Hepimiz uyuduktan sonra özgürce uçabiliyor, güneşin doğuşuna yakın tekrar ardiyedeki yerini alıyordu. Bunu bir tek ben biliyordum. Ben de, babamın bana ilkokul birinci sınıf karne hediyesi olarak aldığı "her güne bir masal" kitabında okuduğum Altın Kuş masalından sonra anlamıştım, o kuşun bizim evdeki demir kuş olduğunu. O masal çok uzaklardaki bir ülkede bir kralın sarayında geçiyordu fakat bütün bunlar o kuşun bizim demir kuş olmasına engel değildi. Bir seferinde en yakın arkadaşım Cihan'a söyleyecek oldum fakat tam o anda üzerinde bulunduğumuz ağaçta oturmakta olduğumuz dal çatırdayınca, bu sırrı saklamam gerektiğini anladım. Söylemiş olsaydım, demir kuş belki bir daha uçamayacaktı.

Cihan'la gökyüzünden geçen uçakları saymak da dahil—biz onlara da demir kuş derdik ve ikimiz de büyüyünce pilot olmaya karar vermiştik—gün boyu oynadığımız oyunlara doyamaz, akşam ezanında evde olma kuralını çoğu zaman ihlal ederdik. Gazoz kapaklarımız, misketlerimiz, topaçlarımız, yakar top ya da futbol oynadığımız toplar, hep bizim ardiyede dururdu. Demir kuşun onları da koruyor olmasının rahatlığını yaşardım.

Bir kaç gün önce Cihan'ın o yıl orta okula başlayan abisi ikimizden, küçük bir kavanoz bulmamızı ve yakaladığımız kara sineklerin kanatlarını koparıp bu kavanoza koymamızı istedi. Kavanoz dolunca ona götürecektik. O da bize, yan yana koyunca ismimizi yazabileceğimiz harfli gazoz kapaklarından verecekti. Henüz sadece birkaç sinek yakalamışken bunu duyan annemin, bir canlıya işkence yapmanın çok yanlış olduğunu, can yakanın mutlaka eni sonu canının yanacağını ve aynı şeyin bize yapılmasını istemiyorsak onlara da bizim böyle yapmamamız gerektiğini söylemesi kafamızı karıştırmıştı. Evet annem haklıydı. Sineklere de olsa bunu yapmamız doğru değildi. Fakat böyle bir şeyi bize kim yapabilirdi ki?!

Aklıma kitabımdaki başka bir masalda geçen devler geldi. Sadece aklıma gelmekle kalmadılar birkaç kez rüyama da girdiler.

Rüyalarımda Cihan'la çıktığımız bir ağaçtan yere değil de göğe düşmeye başlıyorduk. Dünya tersine dönmüş, gök çekimi başlamıştı. Ağacın kökleri yukarıdaydı. Hızla düşüyorduk. Bulutların her biri bir deve dönüşüyordu. Tam onlara yakalanacağımız sırada altın renkli tüylerine kavuşmuş hali ile demir kuş geliyor, vücudu büyüyor büyüyor ve o devler kadar oluyordu. Bizi üzerine alıyor, macera dolu bir yolculuktan sonra da evimize geri dönüyorduk.

Gözlerimi açtığımda annemi başucumda ağlamaklı bir halde buldum. Fakat evde değildik. Burası bir hastane odasıydı. Pencereden atladığımda sendeleyip yere sert bir şekilde düşmüş ve kafamı çarpmışım. Üstelik her iki kolumda da hafif kırıklar vardı ve alçıya alınmıştı. Canım epey yanıyordu. Uğruna az daha kanatlarımdan oluyordum fakat demir kuşu yine de kurtaramamıştım. Baygınlığım dört gün sürmüş ve onlarca kez "Kuşumu eskiciye verme anne" diye mırıldanmışım.

Dört gün başucumda uyanmamı bekleyen annem gözlerimi açtığımı görünce bir sürü şükür ifade eden sözden sonra suçluluk duyan bir sesle ve hıçkırarak hayıflandı:

"Ah benim güzel oğlum. O demirden kuşu bu kadar sevdiğini daha önce niye söylemedin?"

Eskici uzun süre gelmedi. Geldiğinde ise artık çok geçti. Demir kuşun bizi devlerden kurtardığı rüyayı uzun yıllar defalarca gördüm. Ta ki dev bir demir kuşun pilotu olana kadar. ❖

Arılar Sadece Bal Makinesi mi?

RAMAZAN SODAN

"Allah'ın arıya vahyi, ilhamı" konusu mahiyetini tam bilemediğimiz bir konu. Arıların davranışlarına, yaptıkları işlere baktığımızda bu ilhamın pek çok belirtilerini görmekteyiz. Bununla ilgili kitaplar dolusu bilgi vardır. Bir arının o minicik başına çiçekleri tanıyacak bir program konulmuş. Her hareketi şuurlu bir canlının hareketi gibi; oysa şuurlu değil.

Allah (cc) arının vücudunu bal yapacak yapıda yaratıyor, yani ona bal yapma vazifesi veriyor. Buna uygun olarak arı, nektar taşımayan çiçeğe konmuyor. Kovandan nektar bulmak için ayrılıyor ve Güneş'e göre yolunu hesaplayıp tekrar kovanını buluyor. Keşfe çıkan arılar arasında en zengin nektar alanını bulan arı belli hareketler yaparak, o alanın yerini tarif ediyor. Ve o gün oradan aynı çiçeklerden nektar toplanıyor... Akılsız, şuursuz, bir amaç için plan yapmak nedir bilmez bir canlının, bu işleri mükemmel olarak yaptığı görülüyorsa, onun yapmadığı, ona yaptırıldığı aşikârdır.

Allah (cc), Kuran'da bunun sırrını bildiriyor: "Ve Rabbin bal arısına şöyle ilham etti: 'Dağlardan, ağaçlardan ve insanların kurdukları çardaklardan kendine yuvalar edin. Sonra her türlü besleyici ürünlerden ye; Rabbinin koyduğu kanunlara boyun eğerek çizdiği yollardan git!' Onların karınlarından, farklı renk ve çeşitlerde şerbet (kıvamında bir sıvı) çıkar ki onda insanlara şifa vardır. İşte bunda da düşünen bir topluluk için açık delil bulunmaktadır. (Nahl Suresi, 68-69)

...

Mesela, Güneş'le arı arasında irtibat var. Gözünde beş bin lens var. Yalnız Güneş ışığında dışarı çıkıyor. Az ve hafif bir ışık ona kâfi. Bal yapımı akıl almayacak bir şekilde mucizevi oluyor. Yani yaptırılıyor.

Arı, kovanının yerinin ve yönünü kusursuz buluyor. Bütün hayat şartlarını bilecek yeteneklerle donatılmış, işlerinde acemilik yok. Peteğini eşit kenarlı altıgen gözenekler şeklinde yapıyor. Bu nedenle petekte boşluk oluşmuyor.

Arıların toplum düzenleri var; aralarında bir başkanları vardır. Vücutça ötekilerden büyük olan bu başkan, Yasub, Dişi arı, Kraliçe olarak adlandırılır. Kovandaki arılar ona tâbidir. Balı yapan dişi arılardır, bunlarda bal özünü çeken tüp var. Erkek arının dişiyi döllenmekten başka vazifesi yoktur.

Ayrıca kovanda kusursuz bir asayiş hüküm sürer. Kraliçe arının talimatına her arı uyar. İş bölümü vardır; temizlik yapan, bekçilik yapan, bal yapan vs. arılar bellidir. Bir şehrin işleyişinden daha mükemmel bir düzen ve planlı hareketleri vardır.

Arı çeşitli çiçeklere konar, onların özünden yer, sonra onun karnında bal yaratılır. Koyunda, inekte süt yaratan Allah, arının küçücük bedenini bal makinesi yapar. Balın şifa vesilesi olduğunu, Allah Kur'an'ında bildirdiği gibi, tıbben de sabittir. Bütün bu işler tesadüf olabilir mi?

Zaten kâinatta her şeyin oluşunda, sayısız ihtimaller içinden en uygununun tercih edilmesi söz konusu. Mesela, Güneş'ten ışık geliyor fakat, sayısız dalga boyları arasından atmosferden geçen ışığın dalga boyu, canlıların görmesi için en iyi, gözüne uygun, bal arılarının yollarını bulabileceği ve ağaçların incecik yapraklarının fotosentez yapabileceği en uygun değil, tek uygun dalga boyunda ışıktır. Bu tesadüf olur mu!?.

...

Her şey Allah'ın Vacibü'l-Vücud sıfatına iki cihetle şehadet eder:

1- Her yaratılmış, şuurluymuş gibi mükemmel iş yapıyor. Kendileri aciz olduğu halde çok harika işler başarıyorlar. Demek ki onları bir sevk eden var.

2- Diğer yandan her varlık âlemdeki genel düzene uygun hareket ediyor. Mesela arı gibi küçük, şuursuz, kendini bile bilmeyen bir canlı dünyanın ekosisteminin devamı için kilit rol oynayacak şekilde hareket ediyor; bitkilerin aşılanması gibi çok önemli görevleri yapıyor. Hatta o görev yapmasa ekosistem çöker ve dünyada hayat biter. Ancak arı bunun farkında değildir ve dünyanın düzenini, sistemini ve mizanını bilmez. Saat gibi, bilgisayar gibi, harika işler yapar ama farkında değildir, bilerek yapmaz. Sadece kendisine çizilen hayat programını uygular. Bu özellikleriyle her şeyi bilen ve belli görevlere sevkeden, yani Alîm ve Kadîr olan Allah'ın canlı ayetleri olurlar.

Bunları ve arıların yaptıkları diğer mükemmel işleri görüp hâlâ tesadüften bahsedenlerin akıllarından şüphe edilir; ya da onlar kasıtlı olarak Allah'ın bu kudret ayetlerini gizleyip inkâr etmektedirler.

...

Bediüzzaman Hazretleri Yedinci Şua isimli eserinde arıyı ve şahitliğini çok güzel anlatmış. Kısaca aktaralım:

Evet bal arısı fıtratça yaratılışa ve vazifece öyle bir mucize-i kudrettir (Allah'ın kudretinin bir mucizesidir) ki koca sure-i Nahl onun ismi ile adlandırılmıştır. Çünkü o küçücük bal makinesinin zerrecik başında, onun ehemmiyetli vazifesinin mükemmel programını yazmak ve küçücük karnında yiyeceklerin en tatlısını koymak ve pişirmek ve süngücüğünde canlı uzuvları tahrip etmek ve öldürmek hassasiyetinde bulunan zehiri, o uzuvcuğuna ve cismine zarar vermeden yerleştirmek nihayet dikkat ve ilim ile ve gayet hikmet ve irade ile tam bir intizam ve denge ile olduğundan şuursuz ve ölçüsüz olan tabiat ve tesadüf gibi şeyler elbette müdahale edemez ve karışamazlar. (Yedinci Şua 142-143) ❖

Sanatın Doğuşu Teorileri ve Yaratılış

DOÇ. DR. RASİM SOYLU

Sanat insanların duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri amacıyla ve estetik kaygı duyarak yaptıkları çeşitli iş ve fiillerdir. Sanatı ruhun manevi güzelliğinin dışavurumu olarak da tanımlamak mümkündür. Sanat için, insanların kendi iç dünyasını keşfetme ve dış dünya ile iletişim kurma aracı da denilebilir.

Sanat tarihçileri, felsefeciler ve estetik bilimi ile uğraşanlar sanatın doğuşu ile ilgili bazı teoriler ortaya atmışlardır. İnsanoğlunun dünyaya ayak basması ile birlikte sanatın da ortaya çıktığı düşünülür. İlk insanların ilkel olduklarını ileri sürenler, estetik kaygı ve sanat gibi yüksek ruh ve duygu hali gerektiren kavramları taşıdıklarını da kabul etmezler. Ancak ilk insanlardan ve eski çağlardan günümüze aktarılan mağara resimleri ve arkeolojik eserler, onların da aslında zeki ve duygusal insanlar olduklarını göstermektedir.

Sanatın doğuşu için oyun, iş, taklit, büyü gibi bazı teoriler de ortaya atılmıştır.

Oyun teorisi, ilk insanların yeme, içme ve barınak gibi temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra can sıkıntısı gidermek ve fazla enerjilerini atmak için sanata yöneldiklerini iddia etmektedir.

İş teorisi, insanların ihtiyaçlarını karşılamak için uğraştıkları zorunlu işlerinden (barınak-mimari, çömlek-seramik vd.) sanatın ortaya çıktığı düşünülür.

Taklit teorisinde ise, ilk insanların çevrelerinde gördükleri güzel renk, biçim, ses ve hareketleri taklit ederek resim, heykel, müzik ve dans gibi sanatların ortaya çıktığı iddia edilir.

Din ve büyü teorisinde, ilk insanların tabiatla mücadelelerinde doğaüstü güçlerden yardım ummaları, ümit ve korku, din ve büyü gibi kavramların sanatın doğuşunda önemli faktörler olduğu ileri sürülür.

Sanatın doğuşu ile ilgili teorilerin ortak bir tarafı da vardır. Hemen hemen hepsi ilk insanların evrimleşerek ve yavaş yavaş ilkellikten kurtularak geliştiğini öne sürerler. Bu yüzden ilk insanların sanatlarına primitif sanatlar tanımlaması yapılır. Ayrıca bu teorilerin ana fikri fonksiyonelliktir yani işe yarar, faydalı bir iş yapılmasıdır. Ancak sanatı sanat yapan, yapılan işin şekli ve fonksiyonu değil, estetik tavırla yapılmış olmasıdır. Yani sanat, yapılan işten değil, onu yapan sanatçının estetik haz ve kaygısından, ruhundaki incelik ve güzellikten doğmaktadır. Doğa güzelliği ise ancak sanatçıya ilham verebilmektedir. Oyun, iş, taklit, din ve büyü gibi sebepler olsa olsa sanatın doğuşu için birer vasıta olabilirler.

Aslında ilk insan Âdem ile Havva prototipi hatta arketipi, üç büyük din gibi diğer dinlerde de mevcuttur. Evreni ve dünyayı yaratan bir Yaratıcı, insanı ve bütün canlıları özel bir gaye için çok sanatlı ve hikmetli olarak yaratmıştır. İnsan Yaratıcının özel muhatabıdır. İlk insandan itibaren sahip olduğu yetenek ve özellikleriyle bu dünyada öğrenme ve gelişme içerisindedir. Bilim ve teknolojinin gelişimi aşama aşama olduğu gibi estetik ve sanatın gelişimi de tedricidir.

İlk insanların çizdikleri resimler, yaptıkları heykeller, eski uygarlıklardan kalan antik kentler onların da günümüz insanı gibi estetik kaygı taşıdıklarını ve ölçü ve orantıya dikkat ettiklerini göstermektedir. Arkeolojik kazılarda ortaya çıkan insanlığın en eski dönemlerine ait eşyalar, mağara resimleri, heykel ve tapınaklar (Göbekli Tepe gibi), ilk insanların günümüz insanı kadar yetenekli olduklarını göstermektedir. Hatta çok eski zamanlara ait bazı eserleri ilk gören bilim adamları bunların sonradan yapılmış olduklarına inanmışlar hatta uzaylıların gelip yaptıklarını dahi düşünmüşlerdir. Altamira Mağarasında bulunan on bin yıllık boğa resimleri ile Picasso'nun yaptığı boğa çizimleri, ilk insanların da günümüz insanı gibi zeki ve yetenekli olduğunun bir göstergesidir.

Evrim teorisi aslında bir çeşit inançtır. Bir yaratıcının varlığına, insanı büyük bir gaye ile yarattığına ve dünyaya bir amaç için gönderdiğine inanmayan bütün felsefi akımlar gibi evrim teorisi de evrenin varoluşunu ve insanlığın ortaya çıkışını tesadüfe ve tabiat kanunlarının etkisine atfederler. Dolayısı ile evrenin, diğer canlıların ve insanın yaratılışı için gerekli ilim, irade ve kudreti de tabiata vererek onu tanrılaştırırlar.

Eğer ilk insan tabiatın şartlarında zaman içerisinde evrimleşerek gelişti ise, onun doğa şartlarında bir canlı olarak tesadüfen ortaya çıkışı bir varsayımdan, bir masaldan ve bir muammadan öteye gitmeyecektir. Primat olarak adlandırılan evrimcilerin maymun atalarının hayvandan medeni insana doğru gelişimi de doğal olarak milyonlar yıl alacak ve tesadüflere bağlı olacaktır. Doğal gelişim, temel seleksiyon ve doğa şartlarının zorlaması, tabiatı taklit ve hayvani içgüdülerin etkisiyle insanların tecrübe, bilgi, teknik ve iş üretimleri için yine binlerce yıl geçmesi gerekecektir. Ayrıca estetik ve sanatın ortaya çıkması için bilinçli tasarım yapabilecek düzeyde bir yetenek ve şuur da geliştirmeleri gerekecektir.

Aslında bilimin çok fazla dikkate almadığı, yaratılış ve ilk insan Âdem ve Havva modeli bilimin, teknolojinin, iletişimin ve sanatın doğuşu gibi pek çok meselenin çözümünü daha kolay ve mantıklı olarak izah etmektedir.

Bilhassa Kuran'ın öğretisinde peygamberler insanlara manevi rehber oldukları gibi, günlük yaşamlarının düzeninde, devlet, aile, eğitim, hukuk, adalet, sanat ve teknoloji alanlarının gelişiminde de rehberlik yapmışlardır.

Dolayısıyla estetik, sanat felsefesi ve sanat tarihi bilim adamlarının ortaya attıkları taklit teorisi, oyun teorisi, iş teorisi ve tesadüf teorilerinin izah edemedikleri sanatın kaynağı ve doğuşu problemini, İlahi dinler ve yaratılış modeli kolayca çözümlemektedir. ❖

İspanya Altamira Mağarası M.Ö. 30 000.

Picasso, Boğa, 1945

Ailemiz ve Kendimiz İçin Dengeli Teknoloji Kullanımının Püf Noktaları

YUSUF YALÇIN

Mobil cihazlar hayatın her alanında vazgeçilmezimiz oldu. Sadece gençler ve çocuklar değil, biz yetişkinler de elimizden düşürmüyoruz. Gelin bu yazımızında dengeli ve sağlıklı teknoloji kullanımı konusunu ele alalım.

– Uygulamalara Sınır Koyalım

Yeni nesil telefonların hemen hepsinde artık Dijital Sağlık Uygulamaları var. Telefonunuzdaki uygulamaların ekran kullanım süresinden ne kadar kullandığınızı görebilirsiniz. Bu süreleri elden geçirip, önce kendimize sınırlar koyarak işe başlayalım. Mesela sosyal medya uygulamalarına yarım saat gayet yeterli...

– Bildirimleri Gözden Geçirelim

Bildirimler, telefonları sürekli elimize almamıza sebep olur. Her uygulama size bildirim göndermek ister. Gereksiz bildirimleri sessize alarak telefonla aramıza mesafe koyalım.

– Açılma Kapanma Saatleri

Mobil cihazların mutlaka açılma, kapanma saatleri olmalı, hatta evde ailece vakit geçirdiğiniz ortamlara telefonları almamalısınız. Bir hastası olan, gece telefon gelme ihtimali olan kişiler hariç geceleri mümkün mertebe telefonları kapalı tutalım.

Yeni nesil telefonlarda otomatik bazı rutinleri ayarlamak mümkün. Yani gece şu saatten sonra şu saate kadar interneti kapat, sessize al, rahatsız etme moduna geç gibi rutinleri ayarlayabilirsiniz.

– Gözlerimizi Koruyalım

Gece telefon kullanımının artık ispatlanmış birçok zararının olduğunu biliyoruz. Mavi ışık dediğimiz parlak ekran ışığı, gözlerimiz için ciddi bir risk oluşturuyor.[1] Akşam belli bir saatten sonra telefonun ışığının gece ışığı olarak, yani hafif sarartılmış ışıkla kullanılması öneriliyor. Artık neredeyse tüm mobil cihazlarda gece modu (dark mode) ve göz rahatlığı modu özelliği bulunuyor. Bu özelliği mutlaka gün batımından itibaren aktif hale gelecek şekilde mobil cihazlarımızı ayarlayalım.

– Ailemizi Koruyalım

İnternet, çok faydaları ile beraber, pek çok olumsuzluğu da beraberinde getiriyor. Her içeriğe her zaman ulaşma rahatlığı verdiği için, iyiye de kötüye de artık çok daha yakınız. Bu nedenle mutlaka evimizdeki ve kendi mobil cihazlarımızdaki internet hatlarını "güvenli internet – aile profili" olarak kullanalım. Bunu aktifleştirmek için, telefon operatörünüzü arayabilir veya operatörlerin mobil uygulamaları kullanabilirsiniz. Her ebeveynin istisnasız ilk başta dikkat etmesi gereken konu bu...

Diğer taraftan android cihazlarda çalışan Family Link uygulamasının mutlaka aile bireyleri arasında kullanılmasını tavsiye ediyorum. Bu uygulamayı kendi ailemde uzun zamandır kullandığım ve çok faydasını gördüğüm için biraz detay vermek istiyorum:

Family Link, ebeveynler ve çocuklar için 2 farklı uygulamadan oluşuyor.[2] Önce ebeveyn uygulamasını ebeveynler telefonuna kuruyor. (Ebeveyn uygulaması iOS cihazlarda da çalışıyor) Ardından çocukların cihazlarına diğer uygulama kuruluyor. (Çocukların cihazlarının tam denetlenmesi için android olması gerekiyor) Ardından ebeveyn uygulamasına çocukların cihazları ekleniyor. Kurulumların nasıl olacağı ile ilgili bir videoyu alttaki QR kodu okutarak izleyebilirsiniz.[3]

Uygulama ile şunları yapabilirsiniz:

• Çocuğunuzun cihazındaki uygulamalara kullanım süre sınırı ve yaş sınırı koyabilirsiniz. Mesela YouTube'da ve Google aramalarında şu yaş üstü içerikleri gösterme veya şu uygulamayı şu kadar süre kullansın veya şu uygulamayı kullanamasın gibi...

• Çocuğunuzun bulunduğu konumu görebilirsiniz. Çocuklarımız gideceği yerlere servislerle veya toplu taşımalarla gidip geliyorlarsa bu özellik çok işinize yarayabilir.

• Cihazın açılıp kapanma saatlerini ve günlük kullanım süresini belirleyebiliyorsunuz.

İphone veya ipad kullanan çocuklarımız varsa, onların telefonları için de "Sınırlandırmalar" özelliğini kullanabilirsiniz. Sınırlandırmalar ile hem uygulamalar için yaş sınırı belirlenebiliyor, hem de uygulamalar erişimleri açılıp kapatılabiliyor. Sınırlandırma şifresini sadece siz bilmelisiniz, yoksa çocuk istediği zaman bu özellikleri değiştirebilir. Sınırlandırmaların nasıl yapıldığı ile ilgili videoya alttaki QR kodu okutarak erişebilirsiniz.[4]

– Ailede Akıllı Cihaz Kullanımında Şu Kurallara Herkes Riayet Etmeli:

• Ev interneti "aile profili olarak ayarlanmalı."

• Herkesin şifresi ebeveyn tarafından bilinmeli, ebeveynler de dahil herkes şeffaf olmalı.

• Family Link veya farklı uygulamalar ile cihazlar birbirine bağlanmalı.

• Kurallar çocuklar için de ebeveynler için de geçerli olmalı.

• Ortak mekanlara telefonlar sokulmamalı.

• Herkesin evde olduğu saatlerde, ortak etkinlik zamanlarında telefonların internetleri kapatılmalı veya telefonlar rahatsız etme moduna alınmalı.

– Dengeli Olalım

Teknolojiye bigane kalmak doğru değil. Çocuk çok kullandı diye, telefonu elinden almak da çözüm değil. Çözüm dengeli olmakta, çocuğu da kendimizi de dengelemekte...

Sınırlarımızı bilelim, yerine göre esnek olalım. Mesela mükafat olarak bazen çok sevdikleri uygulamaların sürelerini açalım. Tatil dönemlerinde telefonların sürelerini esnek tutalım.

Son olarak, bu sınırlamaları koyarak kendimizin veya çocuklarımızın özgürlüklerini kısıtladığımız düşünülmesin. Aksine bu sınırlar bizi teknolojinin esaretinden kurtarıyor. Bize, kendimiz ve ailemiz için vakit ayırmamızı sağlıyor. Kendi ailemde bunu yıllardır gözlemliyorum. Dengeli teknoloji kullanımı sayesinde haftanın birkaç akşamı ailece programlar yapıyor, kitap okuyor, film veya dizi izleyebiliyoruz. Takip ettiğimiz derslerimiz var. Sınırlamalar olmasaydı emin olun bu yaptıklarımıza vakit bulmakta zorlanacaktık. ❖

Kaynaklar: **1.** Mavi Işığın Karanlık Yüzü, Bilim Teknik Dergisi, Aralık 2016

2. **3.** **4.**

Özür Dilerim...

ÖZKAN ÖZE

Özür dilerim Rabbim.

Rabbim, çok özür dilerim...

Orada olduklarını bildiğim halde bakmadan geçip gittiğim çiçeklerin için...

Bütün boynu bükük karanfillerin, ak zambakların, yasemenlerin, altın kalpli papatyaların ve güllerin için özür dilerim...

Kimbilir dünyanın hangi lüzumsuz işleriyle yorgun, yanlarından gelip geçtiğim, belki de üzerlerine bastığım bütün çiçeklerin için çok özür dilerim...

Leylakların, manolyaların, senede bir gün olsun selamlarını almadığım o çılgın erguvanların için...

Özür dilerim Rabbim.

Rabbim, çok özür dilerim.

Adını anmadan tadına baktığım bütün meyvelerin için...

Dallarda ışıldayan yakut küpeler gibi kirazların, ballı dutların, hoş kokulu elmaların için...

Üzeri yeminli incirlerin ve zeytinin için...

Çiçeklerini baharda açtırdığın, fakat meyvelerini bir son dakika sürprizi gibi, güzün sararmış yaprakları arasına sarıp sarmaladığın narların ve ayvaların için özür dilerim...

Hamd etmeden kalktığım sofralar için...

Özür dilerim Rabbim.

Rabbim, çok özür dilerim.

Neşeli serçelerin için Rabbim... Mülayim kumruların, dost güvercinlerin ve güzel ötüşlü bülbüllerin için...

Kulaklarımı nicedir tıkamış fesatlı lakırdılar yüzünden işitemediğim bütün o kuşlarının bütün o güzel şarkıları için...

Özür dilerim Rabbim.

Rabbim, çok özür dilerim.

Nefes alan sabahlar ve kızıl akşamlar için...

Merhabasına cevap vermediğim, el sallayışına el sallayamadığım Güneş'in için...

Özür dilerim Rabbim.

Rabbim, çok özür dilerim.

Hayret etmediğim alaim-i semalar için...

Her bir renk için...

En çok da mavi için Rabbim...

Doya doya seyretmediğim gökyüzü için...

Akıp giden bulutlarınla neşelenemediğim için...

Estirdiğin o kekik kokan, o hanımeli kokan rûzigârlarına gönlümü bir uçurtma yapıp salamadığım için...

Rahmetini katre katre üzerimize serptiğinde, toprağın altında bekleyen minicik tohumlar kadar minnet edemediğim için...

Kar taneleri için Rabbim...

Her birini eşsiz ve benzersiz yarattığın, "bir nakışta bin nakşı nakşettiğin" halde, bir kerecik olsun hayret edemediğim için çok ama çok özür dilerim...

Ve toprak için Rabbim... Çıplak ayak üzerine nicedir basmaya iğrendiğim için... Ayaklarımın altına serdiğin bu bereketli örtünün kıymetini bir gün olsun düşünemediğim için...

Yeryüzüne bir kazık gibi sapasağlam çaktığın dağların için de Rabbim... Büyüklüğünü anmadan, sefil bir sırtlan gibi yanlarından geçip gittiğim için...

Özür dilerim Rabbim.

Rabbim, çok özür dilerim.

Ve denizlerin için...

Kıvrıla kıvrıla akan nehirlerin ve kayaların taşların arasından akıttığın tatlı serin pınarların için, Rabbim...

Sana minnetle dolmadan ciğerlerim, aldığım her bir nefes için...

Özür dilerim Rabbim.

Rabbim, çok özür dilerim.

Başımı kaldırıp bakmadığım yıldızların için kehkeşanlarca özür dilerim.

Eğer orada olmasaydı hiçbirimizin aklına, "Şurada da serin tatlı ışığı ile gecelerimizi aydınlatan ve bize takvimcilik eden bir kandil olsaydı" diyemeyeceğimiz Ay için de...

Özür dilerim Rabbim.

Rabbim, çok özür dilerim.

Başını okşayamadığım bütün yetimler için...

Yaşlarını silemediğim öksüz çocuklar için...

Elini öpemediğim beli bükük ihtiyarlar için...

Şifa dileyemediğim hastalar için...

Açlıktan gözüne uyku girmeyenler varken, tok yattığım bütün geceler için...

Yanında olamadıklarım için... Omzuna omuz veremediklerim için...

Özür dilerim Rabbim.

Rabbim, çok özür dilerim.

Ama bilerek ama bilmeden ama mecburen kırdığım kalplerin için...

Özür dilerim Rabbim.

Rabbim, çok özür dilerim.

Elimden gelmez ki sarayım bütün yaraları, bütün kırıklar iyileşsin...

Kalplerin tabibi Rabbim, bir tek Sensin...

Dilersen bütün hüzünleri bana ver çekeyim.

Yeter ki huzuruna göğsümdekinden başka, bir kırık kalple daha gelmeyeyim...

Özür dilerim Rabbim.

Rabbim, çok özür dilerim. ❖

Libet Deneyi ve Özgür İrade

PROF. DR. SEFA SAYGILI

Ünlü nörofizyoloji profesörü Benjamin Libet, 1983'de yaptığı bir deneyde tesadüfen çok şaşırtıcı bir sonuca ulaştı. Bu araştırmada, deneklerden basitçe, parmağını kendi istediği anda oynatması istendi. Bu esnada deneğin eline EMG cihazı bağlı olup, kas hareketlerini elektriksel düzeyde ölçüyordu.

Deneğin parmağını oynatma eylemi iki aşamalı idi: Parmağı oynatmaya karar vermek ile parmağı oynatmak. Karar verme anı için saat kadranına benzer bir alet kullanılıyordu. Deneğin karar verdiği an, saat kadranında tespit ediliyordu. EMG cihazı da parmağın hareket anını tespit ediyordu.

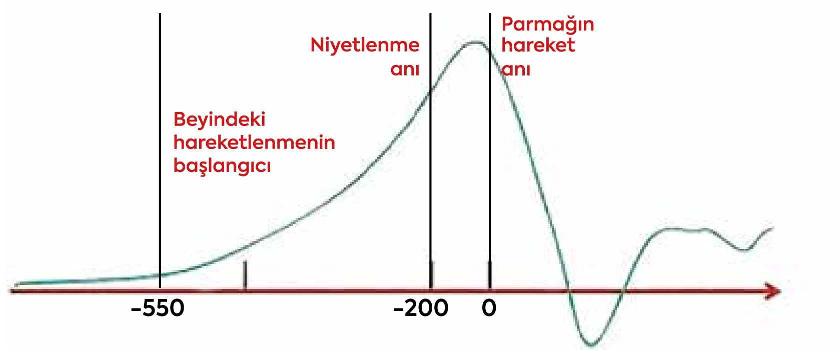
Aynı zamanda deneğin başında bir EEG cihazı bulunuyordu. Bununla da deneğin aldığı karar anının tespit edilmesi beyinde oluşan dalgalardan anlaşılacaktı.

Deney gerçekleştirilip, veriler kaydedildi. Deneğin parmağını kaldırmaya karar verdiği an ile parmağını kaldırdığı an arasında 200 milisaniye süre vardı. Bu beklenen bir sonuçtu.

Fakat sonrası çok şaşırtıcı idi. Deneğin parmağını kaldırmaya karar verdiği andan yaklaşık 550 milisaniye öncesinde EEG ile beyinde elektriksel aktivite tespit edilmişti.

Yani, deneğin parmağını kaldıracağına kendisi karar vermeden 550 milisaniye önce bilinmeyen bir mekanizma tarafından karar verilmişti.

Deney 1983 yılından günümüze kadar, değişik yerlerde üstelik daha titiz olarak ve daha modern cihazlarla defalarca tekrarlandı. Sonuç hep aynı şekilde çıkıyordu. Buna rağmen bilim ve felsefe dünyasında değişik yorumlara sebep oldu. Bazı uzmanlar bu deneye dayanarak yönlendirenin bilinçaltımız olduğunu, özgür irademizin olmadığının anlaşıldığını iddia ettiler.

Seçimlerimiz basit değil

Libet'inki gibi çalışmalarda uyaran çok basit ve kesindir: Araştırmacı gönüllülerden basit birkaç şey yapmasını ister. Ama gerçek hayattaki kararlarımız ve seçimlerimiz çok daha karmaşık ve değişiktir, süreçleri farklıdır, çıkış noktaları farklıdır ve aynı zamanda işliyor da olabilirler; ayrıca süreç çok daha gergindir.

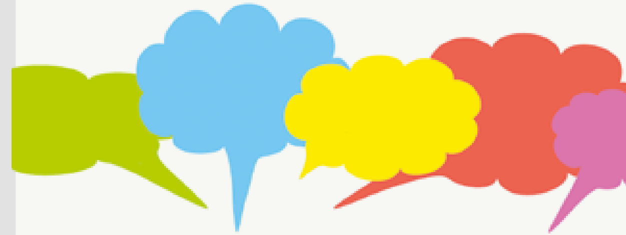
2017 yılında The New Scientist'de yayımlanan bir makale (Bkz. Your Conscious Mind) Libet'in araştırmalarının, sen kendin daha bir şeylere karar vermeden önce beyninin bu konuda senin için önceden hazırlıklara başladığını gösterdiğini yazdı:

"Libet'in araştırmalarının en çarpıcı yanı şudur ki, siz kendiniz daha ne yapacağınızı bilmezken beyninizin bir şeyleri yapmayı tercih ettiği kısa bir zaman dilimi var."

İnsan davranışlarının çoğunun otomatik pilottan geldiği fikri ağırlık kazanmıştır. Ancak aldığımız kararlar bilinçlidir. Çünkü davranışlarımızı bazen ani karar ile yapsak da genelde yüzlerce alternatif arasından seçip uygulamaktayızdır.

Aslında bu ve benzeri deneyler şu sonucu göstermektedir: Karar veren ve davranışlarımızı yöneten beynimizdeki atomlar, nöronlar ya da (ne olduğu belirsiz olan, var olduğu gösterilememiş) bilinçaltı değil beynimizin üzerindeki ruhumuzdur. Ruhumuz, zihnimiz ve benliğimiz demektir. Beyin ise ruhun aleti konumundadır. Libet ve benzerlerinin deneyleri de bunu doğrulamaktadır. Ruhun varlığı kabul edilmeden, bilinci izah etmek mümkün değildir.

İnsanlar yeryüzünde rastgele ve çaresizce, iradesi dışında sürüklenen robot benzeri zavallılar değil, tabiata aktif şekilde müdahale edebilen, benlik sahibi varlıklardır. Kısmi özgür irademiz vardır ve kişi işlediğimiz fiillerden sorumlu oluruz. ❖

Bir Hatıra

Dikkat Dinleyen Var!

YÜKSEL KARAHAN

Ziyaret ettiğim dostlarımdan birisi de Ahmet Çot. Yemek, çay bahanesiyle lokantasına uğrarım, güzel sohbetlerimiz olur.

Bir gün sohbet ederken söz müşteri memnuniyetinden açıldı. Ahmet Çot, rahmetli Selim Gündüzalp'in kendisine söylediği bir tavsiyesini anlattı:

"Selim Gündüzalp bir gün yemek yedi, dua etti ve bana şöyle dedi: Ahmet kardeşim hiçbir müşterinin arkasından olumlu ya da olumsuz konuşma. Konuşulan olumsuz sözler müşteriye sirayet eder; sonunda o müşteriyi kaybedersin."

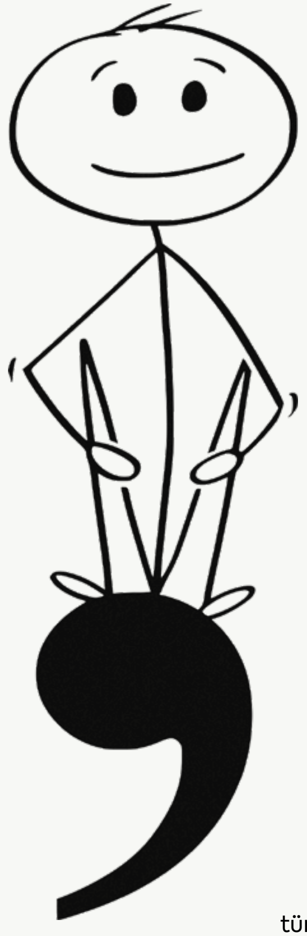
Dedi ve ekledi: "Yüksel kardeş, ben bu sözün faydasını çok gördüm..."

Daha sonraları Selim Gündüzalp'in bir videosunda aynı konuyu dinledim. Birisi hakkında olumsuz sözler söylendiğinde, gıybet edildiğinde, şeytanın bunu duyduğunu ve o iki kişi arasında vesveseleriyle soğukluk verip, aralarını bozmaya çalıştığını anlatıyordu.

Söylediklerimizle şeytana fırsat vermemek lazım demek ki...❖

Virgül

GAMZE KOÇ

Ehliyet sınavına hazırlandığım sıralarda trafik işaretleri çok ilgisini çekmişti. Kitapçığı kurcaladıkça o küçücük parmağını koyduğu her yeri bana gösterip bilmiş bilmiş "Bu işaret ne demek anne, peki ya şu işaret ne anlama geliyor söyle bakalım?" diyordu. Aklınca beni imtihan ediyordu. Oğlan çocuğu sonuçta; arabalara, yollara merakındandır demiştim o gün. Meğer işaretlerin cümlesi benim oğlanın ilgi alanıymış da haberim yokmuş.

Geçenlerde de ders kitabında noktalama işaretlerinin olduğu bir sayfayı bulup geldi yanıma. Testte çıkan soruyu yapmış ama aklına takılan bazı "noktalar" varmış. Büyük bir ciddiyetle meseleyi masaya yatırdık. Nokta, virgül, nedir; iki nokta neden üst üste gelir? Vay efendim üç nokta yan yana gelmese n'olur? Virgül ne işe yarar; iki nokta niye var, soru işareti sırf cümlelerin sonuna mı konur? Sordu da sordu.

"O çocukça sorularını sordu ben de güzelce anlattım, konu kapandı. Sorular bitti. Kitabı rafa kaldırdık." demeyi çok isterdim çünkü konu konuyu açtı. Ülke bayrakları üzerindeki işaretlerden bir girdik, haritalardaki işaretlerden çıktık. İyi de oldu ama bu sefer de benim içimde adını koyamadığım bir huzursuzluk kaldı. Bir şey takıldı aklıma ama çıkarabilene aşk olsun. Hani, evden çıktıktan sonra hep bir şeyi unuttuğunuzu düşünürsünüz de bir türlü neyi unuttuğunuzu hatırlayamazsınız ya işte tıpkı öyle bir huzursuzluk peyda oldu içimde. Çehov'un "Ünlem İşareti" adlı hikâyesi geldi aklıma. Kitaplar sayfaların evi, cümleler odalarıysa cümlelerin koridorlarında gezinen ya da kelimelerin ardına düşen bu noktalama işaretlerine de bir benzetme gerekmez mi diye düşündüm.

İşaretlere sözlerin gelip geçici misafirleri mi demeli yoksa evin gerçek sahipleri mi? Birçok ifadenin zihnimizde canlanmasına yardımcı olan bu işaretler olmadan, yazılanları nasıl okur insan merak ettim.

Kalemin ucuyla hafifçe dokunduğumuzda kâğıdın üzerinde kalan iz, şu bizim adına nokta dediğimiz işaret olmasaydı ne olurdu mesela? Kapladığı yer açısından hepsinden daha küçük ve daha sıradan görünen o boyuna bile bakmadan koskoca romanları hatta dağ gibi olayları bitiren, nâmı bitmekle bilinen, adeta bitti demenin işarete dönüşmüş hâli olan nokta olmasaydı ne yapardık?

Nereye koyulacağının bilinmemesi durumunda sadece cümlenin değil başlanılan hiçbir şeyin bitirilememesine neden olan, cümlelerin içinde oraya buraya savrulmuş bütün virgüllerin dağıttıklarını anaç yanıyla toparlamaya yarayan nokta olmasaydı, nasıl anlatacaktık kendimizi acaba? Öyle ya konular dallanır budaklanır da asla bir yere varamazdık.

...

Nereden bakılırsa bakılsın bütün işaretler noktadan doğar. Belki de sırf bu yüzden işaretlerin içinde en çok noktanın adını anarız. Ünlemin ya da soru işaretinin içinde adı anılmasa bile varlığıyla karşılaşmamız da hep bunun bir ispatıdır. Nokta, tek başına sınırlı bir hâkimiyetin imparatoruyken, yan yana gelip üç tane olduğunda bir bakıma kölelerı özgürleştirir. Demem o ki üç noktaya dönüştüğünde de yabana atmamak lazım.

Bitmemiş cümlelerin sonuna gelmesiyle meşhur, aşk mektuplarının sonuna konulduğunda destanlara denk gelen, kırgınlıklarda "ne sen sor ne ben söyleyeyim" sözünü özetleyen, sayesinde okuyanın da yazanın da hanesinde ziyan olarak yazılmasın diye edebine bir hudut çizdiğini belli eden, sitemli bir notta birçok kalp kıracak söz yerine geçen, söylenmek istenmeyen durumlarda muhatabının hayaline emanet edilen o üç tane minicik nokta da olmasaydı eğer cümleler bunca şeyi anlatmak için çuval çuval harfi yüklenirdi.

...

Nokta her zaman yan yana değil bazen de üst üste gelir. Bu sefer de yazılanlar bambaşka bir hâle tercüman olur. Tokmağın vurulduğu ve "Gereği düşünüldü, karar!" denilen andan hemen sonra gelir.

Üst üste olan iki nokta, çoğu kez hazırolda durur çünkü yükselecek seslerin habercisidir. Bazen de "Hayat dört şeyle kâimdir, derdi babam: su, ateş ve toprak ve rüzgâr." derken lazım olur.

...

Nokta, bir de ünlem işaretinin altına kurulur. Kızdığımız, alay ettiğimiz, korktuğumuz, öfkelendiğimiz, sevindiğimiz zamanlarda ete kemiğe bürünür de sanki sesimiz, yüzümüz olur. Peki, ya olmasaydı? Olan en çok Sait Faik öykülerine olmaz mıydı?

"Hişt hişt!" sesi, ünlem işareti olmadan hem öksüz hem yetim kalmaz mıydı?

...

Şu noktadan bozma virgüle ne demeli? Hem bir 'mola'yı hem de 'son'u saklar içinde; hayat gibi. Hem durmayı hem devam etmeyi salık verir. Bir nefeslik müsaade ister ya da "Biraz yoruldum, ara vermek istiyorum." demenin başka bir şeklidir.

...

Peki ya her işaretin içinden çıkan o nokta, bir çengelin altında sallanıp soru işaretini oluşturmasaydı ne olurdu? Aklımıza takılan çengeller, bizi istediği yöne sürüklerdi. Kafamıza yatmayan şeyleri sormanın ne tadı kalırdı ne tuzu! Karşımızdan bir cevap beklediğimizi nasıl anlatır, şüphe duyduğumuzu neyle ima ederdik; itimat edilmeyen bir fikri, hangi işaretle ifade ederdik?

...

Tamam tamam, huzursuzluğumun sebebinin ne olduğunu şimdi anladım. O, unuttuğumu sandığım şeyi de buldum. Ben bunların hepsini, ders kitaplarında yazıldığı gibi anlattım çocuğuma. Bir iki cümle de ben eklemeden, orada yazıldığı gibi boca ettim resmen aklına. Laf lafı açınca da nasıl olmuşsa asıl demek istediklerim arada kaynamış.

Henüz yaşı küçük, anlamaz diye sonraki zamanlara ertelediklerim de içime dert olmuş meğer yeni fark ettim. Öyleyse şimdilik ben de bir virgül koyma hakkımı kullanayım, büyüdüğünde bütün işaretlerin hayatındaki yerini ona tek tek anlatıp noktasını da koyarım umarım.❖

Güneş Balçıkla Sıvanmaz

ADNAN ŞİMŞEK

"Bazı sözlerin muhatabı kulaklar değil, kalplerdir. İşitmiyorsa zorlama"
— Ali Haydar Efendi

Üniversite yıllarımda, ODTÜ koridorlarında "işçisin sen, işçi kal" şarkılarının çalındığı, hazırlık okulumuzun duvar gazetesinde "saçmalardan seçmeler" başlığı altında Kur'an ayetlerinin yer aldığı bir dönemde, sınıf arkadaşımla kantinde çay içip sohbet ederken bir soru sordum:

"Sence şu evren nasıl oluştu?"

Aldığım cevap:

"Kendi kendine, tesadüfen..."

Masanın üzerindeki fotoğraf makinesini göstererek sordum:

"Sence şu kameranın parçaları, mercekler, diyafram, düğmeler, halkalar dağınık vaziyette burada olsa ve bu haliyle asırlar geçse, tesadüf rüzgârları ile parçaların evrilip çevrilip uygun şekilde bir araya gelerek şu kameranın oluşması mümkün mü?.. Kamera şöyle dursun, şu taktığın gözlük bile, gözlerine uygun mercekler yapılmadan, yüzüne uygun ve yakışan çerçeveyi yapan bir gözlükçü ustası olmadan kendi kendine olabilir mi? Gözlüğümüz dahi rastlantı eseri değilse, gözlerimiz, gördüklerimiz nasıl rastlantı neticesi olabilir?"

Biraz düşündükten sonra, sıkıntılı bir sesle cevap verdi:

"Olamaz... Ama tabiat ana oluşturuyor işte!"

Çay içtiğimiz masanın üzerindeki kâğıt parçasına, tükenmez kalemle bir papatya resmi karaladım ve sordum:

"Bu resim nasıl oldu?"

"Kalemle."

Arkadaşıma tebessüm ederek şöyle dedim:

"Kalem akılsız ve cahil. Tıpkı tabiat gibi. Kalemi tutan elim, görmeye aracılık eden gözüm, iradem olmasa ben bu basit resmi bile yapamam. Şuursuz, iradesiz, akılsız tabiat, ciltlerce kitaplarda anlatılıp da bitirilemeyen, hücrelerden organlara, otlardan ağaçlara, kuşlardan balıklara, atomlardan galaksilere varıncaya kadar binbir türün yer aldığı şu evreni nasıl var edebilir? Tabiat oluşturuyor yerine, gücü her şeye yeten sonsuz bir ilim, kudret, irade sahibi olan Allah yaratıyor desek, mantığa daha uygun olmaz mı? 'Tabiat bir perde, iş gören ise ezeli kudret' demek, akla daha yatkın değil mi?"

Sınıf arkadaşım önce yutkundu, bir resme, bir kaleme, sonra da bana bakıp şöyle dedi:

"Ama tabiat kanunları var!"

Elimi omuzuna koydum, sonra şunları söyledim:

"Mahkemelerde cilt cilt kanun kitapları var. De ki bu kitaplar kendi kendine veya tesadüfen oluşmuş. Hâkim olmadan bu kanunlar hiç iş görebilir mi? Tabiat kanunları diye okuduğumuz kanunlar, tabiattaki Allah'ın kanunları, başka bir şey değil. Hâkimler Hâkimi'nin hükmü ile bu kanunlar iş görüyor. Her şey Allah'ı bildirirken gözünü kapayan kendine zarar verir, kendine yazık eder. Güneş balçıkla sıvanmaz..."

Biraz daha sohbet edip, onu düşünceleriyle baş başa bırakarak ayrıldım.

...

Her insan yüz kapılı saray gibi. Dışarıdan değil, içeriden açılıyor kapılar. Vakti gelince bir sözün, bir olayın içteki yankısı, sıkı sıkıya kapalı kapılardan birinin açılışına vesile olur. İnsanın cevherindeki ışıltılar çehresini de, çevresini de aydınlatır.

Uyku taklidi yapanı, uyandırmak mümkün değil.

"Bazı sözlerin muhatabı kalplerdir, kulaklar değil. İşitmiyorsa zorlama" hakikatini dikkate almıyoruz çoğu zaman.

Bazen, haddimizi aşıyor ve sabırsızlık gösteriyoruz.

İletişimin önündeki engellere de pek aldırmıyoruz.

İletişimin önünde birçok mani var; insanın düşündüğü, söylemek istediği, söylediğini sandığı, söylediği ve karşısındakinin işitmek istediği, işittiğini sandığı, işittiği, anlamak istediği, anladığı hep farklı şeyler. ❖

HAZIR CEVAPLAR

HAZIRLAYAN: PINAR ÇAĞLAR

DUVAR SAATİ

Reşat Nuri Güntekin, müfettiş olarak görev yaptığı sırada Milli Eğitim Müdürlüğü'nün merdivenlerinden çıkıyordu. O sırada büyük duvar saatini tamire götüren hademe kendisine çarptı. Biraz canı da yanan 'Çalıkuşu' yazarı, bir espriyle hademeye dedi ki:

"Evladım, kol saati kullansan daha iyi olmaz mı?"

• • •

NASIL GEÇİNİYORSUNUZ?

'Fatih-Harbiye' isimli şaheser romanın yazarı Peyami Safa'ya, yazdığı yazılar için az para ödenir. Fakat 'Server Bedi' müstear (takma) adıyla kaleme aldığı romanlarına gazeteler yüklü miktarda para verirler.

Peyami Safa, hatırını soranlara, bu garip durumu ifade etmek için şu cevabı verir:

"Çok şükür, Server Bedi'nin evinde yiyip içiyoruz, kendisine dua ediyoruz."

• • •

YIKILAN DUVARA NİÇİN SEVİNDİN?

Behlül Dânâ, gidip gelip yıkılmak üzere olan bir duvara bakıyordu. Bir gün duvar çöküverdi. Behlül çok sevindi. Buna bir anlam veremeyip sebebini soranlara şu güzel cevabı verdi:

"Duvar meyilli olduğu tarafa yıkıldı. Madem ki, dünyadaki her şey meylettiği tarafa yıkılıyor, benim de meylim Hakk'a doğrudur; yaşadığım gibi ölürüm!.." ❖

Üretim Toplumuna Geçme Sürecinde

Bizler Neler Yapabiliriz?

FATMA MEBRURE ŞENLER

Türkiye'nin dünya çapında süper güç olması, ekonomik dengelerini kuvvetlendirip, hatırı sayılır bir güç haline gelmesi için, "Tüketim toplumu" pozisyonundan çıkıp "Üretim toplumu" haline gelmesi ile mümkün olabilir. Buna marjinal alanda bakıldığında ihtiyaçlarımızın kendi kendimize karşılamamızdır. Yeraltı kaynaklarından, elektronik eşyalardan, uçağa ve askeri ihtiyaçlardan savunma sanayiine kadar üretmemiz gerekir. Şükür bugün bunların çoğunu üretir hale geldik. Mavi vatanımıza sahip çıkmamızdan, sınırlarımızdaki mücadelemiz ve dünyaya kafa tutmamız takdire şayandır. Savaşların top tüfekle yapılması yerine; ekonomik güç ve para dengelerini elinde tutan devletlerin güçlü olduğu bir dönemde yaşıyoruz. Türkiye'nin süper güç haline gelip başını dik tutması para sahiplerini kızdırdı. Ve çok ciddi bir ekonomik savaş içindeyiz.

İşin siyasi boyutu bir yana, peki biz halk olarak bu ekonomik savaşı nasıl atlatırız. Neler yapabiliriz? Yiyecek ve diğer ihtiyaçlarımızın fiyatları inanılmaz derecede arttı. Aynı vatanda yaşayıp da bunu fırsat bilen stokçulara devletimiz cezasını verecektir. Birkaç kuruş fazla para için ülkeyi batırmaya çalışan fırsatçılara ne demeli bilemiyorum. Gemi batarsa hepimiz boğuluruz.

Şiddetli ekonomik buhranların yaşandığı günümüzde çare, ülkemizin "tüketim toplumundan, üretim toplumuna" geçmesidir. İhtiyaçlarımızı dışa bağımlı olarak değil de ithal ettiğimiz ürünleri, kendimiz üretirsek ve ihracatı artırırsak ekonomik buhranlar önemli ölçüde azalır. Tabi bunun olması için zamana da ihtiyacımız var.

Peki bizler üretim toplumuna geçme sürecinde neler yapabiliriz?

Bunu gerçekleştirmek için halkımızın bilinçlenmesi, aşırı ve gereksiz tüketimden kaçınması gerektir. Bunun için de fazla tüketimi durdurup, acil ihtiyaçlarımızı almalıyız. Üretim toplumuna geçişi, devletin sihirli bir değnek kullanarak başarması mümkün değildir.

Çünkü bu olay toplumun yaşantısı, alışverişi kültürü ve yaşam felsefesiyle yakından ilgilidir. Her kişi bu konuya kendi bazında bakarak, kendi hayatında pozitif bir adım atması gerekmektedir. Çeşitli televizyon programları ve reklamların etkisi ile insanlar daha önce hiç ihtiyaç duymadıkları, hatta varlığından haberdar bile olmadıkları ürünleri aşırı şekilde tüketmeleri ve haliyle bunları karşılayamayan bütçeler ve yaşanan ekonomik buhranları doğuruyor. Elbette her gün bir yenisi eklenen gereksiz ihtiyaç listesi ve tüketim tuzakları olduğu müddetçe Türkiye'nin hızla globalleşen dünyada hak ettiği yerini belirlemesi zor olacaktır.

İşte bu yüzden bende "Üretim toplumuna geçiş" yolunu ilk önce şahıslar ve aileler, özelliklede hanımlar benimsediği zaman tüm ülkenin bu girişime katılacağına inanıyorum.

Şu durumda bizim bu ekonomik krizi gözlerimizi kapayıp geçiştirmek veya iki lafın birinde "Fiyatlar çok arttı, yaşamak çok zorlaştı" diye şikayet etmek yerine çözümler bulmalıyız. İhtiyaçlarımızı bizler belirleyip neyle mutlu olup olmayacağımıza bizler karar versek daha sıkıntısız ve stressiz bir hayata kavuşabiliriz. Tabi biz kadınlara da bu konuda çok vazifeler düşüyor. Tükettiğimiz çok şeyleri evlerde üretmemiz mümkün. Yaşadığımız ekonomik sıkıntıları daha az hasarla atlatmamız da mümkün. Nasıl mı?

Hayat standartlarımızı, alışkanlıklarımızı, tüketim kalıplarımızı gözden geçirerek.

- Elimize geçen paranın ne kadarını nereye harcıyoruz?

- Harcadığımız paranın ne kadarının insani ihtiyacımızı oluşturduğunu düşündük mü?

- Çok sıkı bir aile bütçesi yaparak, gelirimizi kontrol edip, daha rahat geçinmemiz elimizde. Nasıl mı?

Eve gelen geliri şöyle kullanabiliriz:

İlk olarak acil ödemeler; kira, faturalar, taksit, okul masrafı vb. gibi ihtiyaçlara para ayrılır. Ve kalan maaşı dörde bölüp dört ayrı zarfa konulur. Her zarf bir haftalık ihtiyacınızı karşılayacaktır. Zarfları 1,2,3,4 olarak numaralandırılır. Ne kadar sıkışırsanız dahi gelecek haftanın zarfından borç para almazsanız, bütçenin dengesi bozulmayacaktır. Birinci haftada iseniz diğer kartlardaki parayı unutmanız gerekmektedir. Hatta planınız ve hedefiniz zarflarda biraz para kalması ve biriktirmek olmalıdır.

Bununla beraber elektrik, su, doğalgaz gibi kaynaklarımızı asgari şekilde kullanıp, bütçemize katkı sağlayabiliriz.

Daha bunun gibi birçok önlemlerle az bir maaşla bile rahatça geçinebiliriz. Ayrıca sürekli şikâyet etmek, işlerinizin, paramızın bereketini kaçırır. Bunun yerine olumlu düşünmeli ve öyle hareket etmeliyiz. Harcadığımız paranın her kuruşunu "Bu harcama gerekli mi?" diye düşünerek harcarsanız, birçok lüzumsuz masraflardan kurtulduğunuzu göreceksiniz. ❖

Ruhsal Şifa

'Çocuğumun Sağlıklı Cinsiyet Gelişimi Konusunda Neler Yapmalıyım?'

FEYZULLAH AKDAĞ
Psikolojik Danışman

Soru: Merhaba, iki yaşında bir oğlum var. Evlatlarımızın sağlıklı bir cinsiyet gelişimine sahip olması adına nelere dikkat etmemiz gerekir? Bu konuda çocuğumun olumsuz etkilenmesinden endişe ediyorum. Ayrıca sünnetini ne zaman ve nasıl bir törenle yapmak daha doğru olur?

Cevap: Merhaba. Tüm evlatlarımızın bizlere göz aydınlığı olmasını Rabbimizden niyaz ederek sorunuza cevap vermeye çalışalım. Bilhassa bazı medya odakları tarafından özellikle çocuklara ve gençlere kendi cinsiyetlerini değiştirip yeni cinsiyet seçmeleri telkin ediliyor. Fıtrata açılan bu savaş, bilinçli ebeveynlerin farkında olduğu bir gerçek. Buna karşılık nasıl davranacağımız konusunda bazen tereddütler yaşayabiliriz. Sorunuzun bağlamında genel tavsiyelerimi şöyle sıralayım:

• Biyolojik temelli olan farklılıklar, Rabbimiz tarafından bizlere verilmiştir ve bu konuda bir seçim yapmamız sözkonusu değildir. Bu farklılıklar, erkeğin erkek; bayanın da bayan olarak yetişmesi gerektiğini gösterir.

• Bebeğiniz dünyaya geldiği andan itibaren cinsiyeti neyse o şekilde hitap edin. "Canım kızım ya da canım oğlum" şeklinde bir hitap doğru bir hitaptır. "Aşkım, hayatım" gibi daha çok yetişkinlere yönelik olan ve cinsiyet belirtmeyen hitap şekillerinden sakınmanız faydalı olacaktır. Hitap konusu iki yaşına kadar ciddi bir problem oluşturmaz. Ancak ilerisi için hazırlık olması açısından ebeveyne yardımcı olur.

• Çocuğun giyimi konusunda sınırlarımız net olmalıdır. Neyi giydireceğiniz kadar neyi giydirmeyeceğinizi de netleştirmeniz gerekir. Erkek çocuklara erkek renkleri; kız çocuklarına da kız renkleri olarak kabul görmüş renkleri giydirmeye en azından 2 ila 12 yaş aralığında dikkat edilmelidir.

• Erkek çocukların sünnet operasyonlarının 0-2 yaş aralığında yapılması daha uygun olur. Henüz cinsiyetle ilgili belli bir algısı olmayan çocukta sünnetin herhangi bir travmaya neden olma ihtimali yok denilecek kadar az olur.

• 2-6 yaş aralığında çocuk, artık cinsiyetin cinsel organla bağlantısının farkına varmıştır. Bu yeni keşfi sırasında sünnet yapılan çocukta erkekliğinin bittiğine (hadım olma) dair bir korku ve travma olabilir. Bu da sağlıklı cinsiyet gelişimi açısından bir problemdir.

• 0-2 yaş aralığında herhangi bir sebepten dolayı sünnet yapılamamışsa sünnetin, cinsiyet özdeşiminin ve algısının daha kökleşmiş olduğu 6 yaş sonrasına bırakılması daha uygun olur.

• Sünnet merasimlerinin şatafatlı düğünler şeklinde yapılması, bunu gören kız çocuklarının kendilerini hakir görmesine ve erkekleri üstün varlıklar olarak zannetmesine neden olabilir. Hakeza şatafatlı sünnet düğünü yapılan erkek çocuğu da kendini ve cinsel organını üstün görmeye başlayabilir. Mümkün mertebe sade törenler yapılması daha doğru olacaktır.

Sorularınızı **ruhsalsifa@gmail.com** adresine yazabilirsiniz.

• Çocuk büyürken ebeveynin verdiği açık/kapalı mesajlar çok önemlidir. "Kadınlar böyle üstündür, erkekler şöyle üstündür" gibi sözler, davranışlar yanlıştır. Cinsiyetlerin kıyaslaması yapılmamalıdır. Çocuğa verilmesi gereken mesaj, kadın ve erkeğin, dünyada birbirlerine yardım ederek yaşayan insanlar oldukları olmalıdır.

• Özellikle 2-6 yaş aralığında kız çocuğu annesiyle; erkek çocuğu da babasıyla daha çok vakit geçirmelidir. Onunla cinsel rollere uygun etkinlikler yapmalıdır. Anne ya da baba bir sebeple yoksa onların yerine güvenilir, yetişkin hemcinsleri de ilgilenebilir.

• Şaka niyetiyle de olsa çocuklara karşıt cinsiyetin kıyafetleri ya da aksesuarları giydirilmemelidir. Giydiği anda gördüğü ilgi, çocuğu bu kıyafetleri tekrar tekrar giymeye sevk edebilir. Bu da cinsel sapmaya kapı açabilir.

• 2-6 yaş aralığı çocuklarda üstünlük yarışı vardır. Erkeklerin üstünlüğü-kızların üstünlüğü konusu başta olmak üzere birçok konuda ebeveynlerini hakem tutarak iddialarında haklı çıkmaya çalışırlar. Ebeveynlerin her daim vermeleri gereken mesaj, üstünlüğün "iyi birer insan olmakla" ilgili olduğu olmalıdır.

• Babaların, erkek evlatlarıyla güreş, karate gibi sporlar yapması çocuğun özellikle erkeklik rollerine hazırlığı açısından büyük fayda sağlayacaktır.

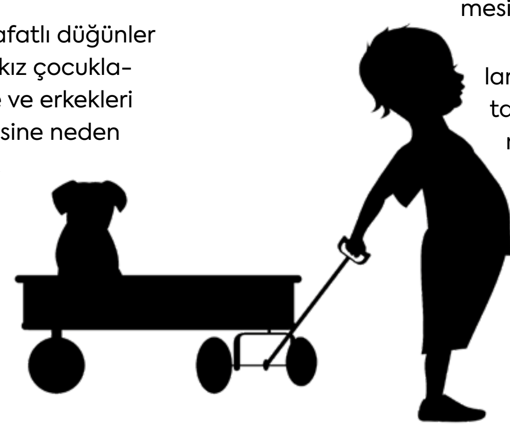
• Annenin, kızına yemek yapmak, ev temizlemek gibi işlerde yaşına uygun görevler vermesi; babanın da oğluna tamir, bahçe işleri gibi erkeksi işlerde yaşına uygun görevler vermesi faydalı olacaktır.

• Çocuklarımıza öyle mesajlar vermeliyiz ki, zihinlerindeki tasavvur şöyle olmalı: "Hayat müşterektir ve bu müşterek hayatta kadınlar kendi ustalık alanında, erkekler de kendi ustalık alanında birbirlerine yardım ederek yaşarlar. Kadının yaptığı herhangi bir iş erkeğinkinden üstün olmadığı gibi erkeğin yaptığı işler de kadınlarınkinden üstün değildir. Tüm işler hayatı daha güzel yaşamak için yapılan bir iş bölümü ve dayanışmadır."

• Bununla beraber arada sırada erkek evlat babanın, eşine ev işlerinde yardım ettiğini de görmelidir. Bu durumun tersi kız evlat için de geçerlidir. Bu sayede çocuklar her ne kadar iş bölümü varsa da bu durumun, karşıt cinsiyetlerin birbirine yardım etmeyeceği anlamına gelmediğini idrak eder. Bu sayede evden uzak kalacakları üniversite, evlilik vs hayatı gibi zorunlu ayrılıklara da hazırlanmış olurlar.

• Cinsel bozuklukların erkeklerde daha fazla görüldüğü çeşitli çalışmalarla ortaya konulmuştur. Bunda 4-12 yaş aralığında erkek çocukların özellikle şehir hayatında hareketsiz büyümesi, ekran karşısında uzun zaman geçirmesi, fast-food ve abur cubur yiyecekleri aşırı tüketmesi, baba ile az zaman geçirilmesi ve mücadeleden uzak bir şekilde büyümesinin etkisi çok büyüktür. Bu şekilde büyüyen erkek çocuklarda erkeklik hormonu olarak bilinen testosteron hormonunun salgılanmasında anormallikler ortaya çıkmaktadır. Bu da başta cinsiyet olmak üzere cesaret, atılganlık, sorumluluk alma ve mücadele etme gibi önemli rolleri olumsuz etkilemektedir. Bu durum zamanla erkek çocuğunu yanlış yönlere saptırabilmektedir. Bundan dolayı evlatlarımızı hareketlendirecek, ekrandan uzak tutacak başta spor olmak üzere farklı alanlara yönlendirebiliriz.

Daha başka tavsiyeler yazılabilir, ancak en önemlilerini ve en çok ihmal edilenlerini yazdık. Unutmayın huzur için tüm bir aile birlikteliği kilit rol-deyken, sağlıklı cinsel kimlik gelişimi için de aynı cinsiyetteki ebeveynin yakın ilgisi kilit roldedir. Aynı anda her iki konuda da dengeyi sağlamak gerekir. ❖

düşünceler

HAZIRLAYAN: ASLINUR BAHAR

Herkes kendi işine baksın değil,
herkes kendi içine baksın,
böyle daha güzel.
— CAHİT ZARİFOĞLU

İsterseniz,
istediğiniz insan olursunuz.
— MEHMET AKİF ERSOY

Hesap, insanı başarılı yapar;
vicdan daha önemli bir işe yarar, insanı insan yapar.
— NİETZSCHE

Kuzguna tavus libası hediye edilse de,
onu zifte daldırmadan üstüne giymez.
Karanlığa gömülenler, aydınlıktan hoşlanmaz.
— CÜNEYD SUAVİ

İnsanoğlunun bir şeyi anlamaya
ayıracak zamanı yok!..
— S. EXUPERY

Mesele çocuklarına vereceğin herhangi
bir ders değil, örnek bir hayattır.
— F. KAFKA

Her kalp, kendi içindeki çiçeğin kokusunu verir.
HZ. ABDÜLKADİR GEYLANÎ (KS)

İyi hissettiren insanlar bağımlılık yapar.
— E. FROMM

İyi bir insan öldüğünde, ona değil,
onu kaybeden topluma ağlayın.
— FARABÎ

İlim ile gidilmeyen yolun sonu karanlıktır.
— HACI BEKTAŞ VELİ (KS)

Aşırı hız yapan hayaller,
gerçeklere çarparak durur.
— C. BUKOWSKİ

HAL DİLİ

OSMAN SUROĞLU

Alkol

Karikatür Okumaları

Elindeyken insan ona hâkimdir, ancak onu içene o hâkim olur. Şişede durduğu gibi durmaz derler. “Ayet-i kerimede “şeytan işi bir pislik” olarak tanımlanan içki hakkında, şeytanın bununla “insanların arasına düşmanlık ve kin sokmak” istediği vurgulanır. Kurtuluşa ermek için uzak durulması tavsiye edilir.

Alkol kaybettirir. İnsana kendini, ailesini, hayatını kaybettirir...❖

Doğrular her çağla
çağdaştır da,

**her çağ
doğrularla
çağdaş değildir!**

M. Selahaddin Şimşek

www.zaferdergisi.com

ISSN 2618-6047
00542